

Stichting
Pensioenfonds
Henkel Nederland B.V.

Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.
Brugwal 11, 3432 NZ Nieuwegein

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel onder nummer 41199743

Verslag over het boekjaar
1-1-2012 t/m 31-12-2012

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Meerjarenoverzicht	7
Bestuursverslag	
Voorwoord bestuur	9
Algemene ontwikkelingen Pensioenen	10
Ontwikkelingen bij Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.	13
Beleggingsparagraaf	26
Risicoparagraaf	30
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Oordeel van het Verantwoordingsorgaan	37
Reactie van het bestuur op het oordeel van het Verantwoordingsorgaan	38
Jaarrekening	
Balans per 31 december	40
Staat van baten en lasten	42
Kasstroomoverzicht	44
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	45
Toelichting op de balans per 31 december	50
Toelichting op de staat van baten en lasten	56
Risicoparagraaf	61
Overige gegevens	
Gebeurtenissen na balansdatum	71
Resultaatbestemming	73
Actuariële verklaring	74
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	76
Bijlagen	
Begrippenlijst	79

Bestuur en organisatie

Samenstelling Bestuur per 31 december 2012

Leden namens de werkgever	W.F.E. Klaassen D. Wetzold
Lid namens de werknemers	A. Benschop
Lid namens de pensioengerechtigden	C.G. Knibbe
Onafhankelijk voorzitter	H.M.E. Janssen

Verantwoordingsorgaan

Werkgeverslid	H.J. Dodde
Werknemerslid	E. Dijkshoorn
Gepensioneerd lid	G.J. Mei

Visitatiecommissie

O. Bisschop
M. Borleffs
P. Molenaar

Externe dienstverlening

Administratie en advies	AZL N.V., Heerlen
Adviserend actuaris	AZL N.V., Heerlen
Waarmerkend actuaris	Towers Watson B.V., Amstelveen
Accountant	KPMG Accountants N.V., Utrecht
Vermogensbeheerder	BlackRock Investment Management (UK) Limited, Londen
Custodian	State Street Bank and Trust, Amsterdam

Meerjarenoverzicht

	2012	2011	2010	2009	2008
Aantallen					
Actieve deelnemers	4	102	116	123	149
Gewezen deelnemers	438	364	507	524	538
Pensioengerechtigden	423	415	395	396	368
Totaal	865	881	1.018	1.043	1.055
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Toeslagen					
Indexatie actieven ¹⁾	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Indexatie inactieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Beleggingen					
Belegd vermogen ²⁾	84.205	72.261	71.142	64.593	55.189
Beleggingsopbrengsten	9.278	4.151	7.672	5.015	-8.064
Rendement op basis van total return	12,4%	6,2%	11,9%	8,1%	-11,4%
Reserves					
Algemene reserve	-2.098	-7.536	-1.422	-1.806	-12.025
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	87.202	80.808	72.972	67.990	67.493
Voorziening langdurig zieken	33	123	160	139	0
Totaal technische voorzieningen	87.235	80.931	73.132	68.129	67.493
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico onderneming	172	194	207	178	269

1) Niet van toepassing vanwege eindloonregeling. Het opgebouwde pensioen groeit mee met de stijging van het loon.

2) Inclusief derivaten opgenomen aan de passivazijde van de balans.

	2012	2011	2010	2009	2008
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	2	101	96	93	85
Langlopende schulden	0	0	0	0	2.500
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	5.831 ¹⁾	1.297	1.393	9.074 ²⁾	1.446
Pensioenuitkeringen	3.350	3.602	3.343	3.146	2.861
Dekkingsgraad ³⁾					
Aanwezige dekkingsgraad	97,6% ⁴⁾	90,7% ⁵⁾	98,1%	97,3%	85,9%
Vereiste dekkingsgraad	107,0%	112,2%	115,5%	115,4%	114,7%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,1%	104,1%	104,2%	104,2%

1) Inclusief additionele storting ad € 4,8 miljoen door de werkgever in maart 2012.

2) Inclusief eenmalige stortingen door de werkgever in het kader van het herstelplan ad € 7,5 miljoen (extra storting: € 5 miljoen en omzetting langlopende lening in eenmalige storting: € 2,5 miljoen).

3) Voor de berekening van de dekkingsgraad wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

4) Rekening houdend met de door de werkgever extra storting aan het begin van 2013 ad. € 8 miljoen, zou de dekkingsgraad 106,8% bedragen.

5) Exclusief additionele storting ad. € 4,8 miljoen door de werkgever in maart 2012.

Bestuursverslag

Voorwoord bestuur

Zoals al in ons jaarverslag over 2011 in de paragraaf over de verwachte ontwikkelingen in 2012 werd geschetst, heeft 2012 vooral in het teken gestaan van het in goede banen leiden van de werkzaamheden die ontstonden nadat de werkgever Henkel Nederland B.V. van dat jaar de uitvoeringsovereenkomst met ons pensioenfonds opzegde. Deze opzegging per 1 augustus 2012 was een gevolg van de keuze van de werkgever om met ingang van die datum een nieuwe, uniforme pensioenregeling aan de werknemers aan te bieden die door een verzekeraar wordt uitgevoerd. Doordat de werkgever een aantal toezeggingen deed die een voorlopige instandhouding van het pensioenfonds ondersteunden, betekende de opzegging van de uitvoeringsovereenkomst niet dat het bestuur op korte termijn de liquidatie van het fonds zou moeten bewerkstelligen. Op langere termijn verwacht het bestuur dit echter wel, maar een en ander zal afhankelijk zijn van de financiële situatie van het fonds en de omstandigheden en voorwaarden waartegen een liquidatie kan plaatsvinden.

In dit jaarverslag legt het bestuur van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. verantwoording af over het gevoerde beleid in 2012. Uiteraard wordt daarbij stilgestaan bij de gevolgen van de hiervoor genoemde opzegging van de uitvoeringsovereenkomst. Alhoewel dit onderwerp veel aandacht van het bestuur vergde, vormde ook de ontwikkeling van de financiële positie voortdurend een belangrijk punt van aandacht. De dekkingsgraad lag met 90,7% aan het begin van het verslagjaar namelijk fors onder het minimaal vereiste niveau van 104% en ook de extra storting van de werkgever bood slechts ten dele verlichting, waardoor de dekkingsgraad ook eind 2012 nog steeds onvoldoende was en er sprake was van een dekkingstekort. Begin 2013 heeft de werkgever wederom een substantiële financiële injectie (€ 8 miljoen) aan het pensioenfonds verricht, waardoor de dekkingsgraad een forse positieve impuls heeft gekregen.

Alvorens in dit jaarverslag in te gaan op de specifieke ontwikkelingen bij ons pensioenfonds, wordt in dit bestuursverslag eerst stilgestaan bij enkele algemene ontwikkelingen op het gebied van pensioenen in Nederland in het afgelopen jaar. De teksten van dit algemene gedeelte zijn afgesloten per 19 februari 2013.

Vervolgens wordt dan vanaf pagina 13 aandacht geschonken aan de specifieke zaken die bij Pensioenfonds Henkel speelden. Daarbij wordt onder meer ingegaan op bestuurlijke en organisatorische wijzigingen, de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het onderwerp goed pensioenfondsbestuur (ook wel aangeduid als 'pension fund governance') en op de ontwikkeling van de financiële positie van het fonds. Ook wordt vooruitgekeken op onderwerpen die in 2013 op de bestuurlijke agenda zullen staan.

In een afzonderlijke paragraaf (pagina 26 en volgende) wordt vervolgens stilgestaan bij de algemeen economische ontwikkelingen en de specifieke ontwikkelingen met betrekking tot de beleggingen van ons pensioenfonds.

In de risicoparagraaf, die op pagina 30 begint, is een beschrijving opgenomen van de belangrijkste risico's die voor een pensioenfonds onderkend kunnen worden en de wijze waarop het bestuur de beheersing van die risico's vorm geeft.

Omdat bij de verschillende onderwerpen in dit bestuursverslag soms niet ontkomen kan worden aan het gebruik van jargon, wordt op deze plek ook reeds verwezen naar de aan het einde van dit jaarverslag opgenomen begrippenlijst.

Algemene ontwikkelingen Pensioenen

Pensioenakkoord van de baan, pensioenhervormingen niet

Algemeen

Het invoeren van een nieuw type pensioencontract, althans het wettelijk mogelijk maken van het reële pensioencontract als alternatief voor de huidige nominale contracten, laat op zich wachten. Sommige pensioenfondsen willen voortgang maken met de implementatie van een reëel pensioencontract, andere staan sceptisch tegenover de effecten van een dergelijk contract. Gedurende het verslagjaar werd de discussie over een ander pensioencontract, mondeling en in diverse publicaties, op levendige wijze voortgezet een en ander echter nog op basis van onvolledige informatie.

Deze situatie veranderde in het verslagjaar nauwelijks nadat demissionair minister Kamp van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) zijn Hoofdlijnennota Herziening FTK publiceerde. Deze nota ging vergezeld van de resultaten van drie onderzoeken. De juridische mogelijkheden van het invaren van oude pensioenrechten werden onderzocht, alsmede de effecten van het nieuwe contract op de intergenerationale solidariteit. Voorts werden de hoofdkenmerken van het reële pensioencontract getoetst aan de Europese pensioenwetgeving.

Niettemin liet ook de Hoofdlijnennota vitale onderdelen onuitgewerkt, waardoor de fondsbesturen en hun uitvoeringsorganisaties nog steeds niet verder komen dan oriëntatie en analyse van de beperkt beschikbare informatie. Dit ondanks het feit dat de toezichthouders, De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM), in december in een speciale nieuwsbrief de pensioensector opriepen om alvast 'aan de slag te gaan'.

De huidige situatie stimuleerde opvattingen dat binnen het bestaande nominale kader maatregelen mogelijk zijn die de toekomstbestendigheid en financiële houdbaarheid van de aanvullende pensioenregelingen bevorderen. Het zogenaamde Septemberpakket van demissionair staatssecretaris van SZW, de heer De Krom, is hiervan een illustratie. Kortings- en premievoorschriften op basis van de huidige Pensioenwet en FTK konden, zonder nadere wetgeving, worden vervangen door maatregelen die min of meer vooruit liepen op het reële pensioencontract. Zoals een eerdere verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd, maar vooral door toepassing van het (pseudo-) levensverwachtingaanpassingsmechanisme (LAM). Ook de uitbreiding van de bestaande beleidsstaffels met een indexatiebeleid bij lage dekkingsgraden past in het reële kader.

Invaren oude pensioenrechten

Invoering van het reële pensioencontract maakt het wenselijk om de in het verleden opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenen in het nieuwe regime in te passen. Anders zouden de beoogde effecten van het reële kader te gering zijn. Dit gevoelige onderwerp heeft inmiddels voor veel maatschappelijke onrust gezorgd en mobiliseert diverse belanghebbende groeperingen. Organisaties verdedigen namens de ouderen dan wel de jongeren hun deelbelangen. Het heeft er alle schijn van dat, hoe de materiële uitkomsten van een reëel pensioencontract ook moge zijn, de ontevreden doelgroep(-en) de gang naar de rechter zal (zullen) maken. Hier en daar zijn fondsbesturen zelfs op voorhand al aangeklaagd voor een mogelijke onevenwichtige belangenafweging.

Het onderhavige onderwerp is in ieder geval met juridische risico's omgeven. De Stichting van de Arbeid (STAR) heeft het kabinet dan ook om meer wettelijke bescherming ter zake gevraagd. Deze bescherming zou een bevestiging kunnen betekenen van de politieke noodzaak tot herziening van het aanvullende pensioenstelsel. Vooralsnog worden deze risico's bij de sociale partners en pensioenfondsbesturen neergelegd.

Een apart aspect in dit verband is de conversie van oude pensioenaanspraken, thans nog met een ingangsdatum op de 65-jarige leeftijd, naar 67 jaar. Een en ander op collectieve basis en zonder noodzakelijke individuele instemming van de rechthebbenden. Om deze mogelijkheid is door de pensioenfondsen gevraagd en dit zou de pensioenadministratie aanmerkelijk vereenvoudigen.

Staatssecretaris Klijnsma van SZW acht onder voorwaarden deze mogelijkheid al aanwezig en is van oordeel dat daaraan dus geen wettelijke grondslag behoeft te worden gegeven.

Communicatierapport en uitstel

Na de publicatie van de hiervoor genoemde Hoofdlijnennota volgde in juni nog een rapport over de communicatieaspecten van het nieuwe pensioencontract. Het is vooral op dit terrein dat naar de mening van de toezichthouders alvast voorbereidingen kunnen worden getroffen. Dit mede in reactie op de beslissing van staatssecretaris Klijnsma om de herziening van het FTK met een jaar uit te stellen tot 1 januari 2015. Hierdoor worden de sociale partners en pensioenfondsbesturen met een extra overgangsjaar 2014 geconfronteerd, waarin mogelijk –in navolging van het Septemberpakket– aanvullende maatregelen van overheidswege zullen worden getroffen.

Nieuw kabinet en regeerakkoord

Ondertussen kwamen in het verslagjaar een nieuw kabinet en regeerakkoord tot stand en bleek het kabinet-Rutte II nog enige andere maatregelen voor de pensioensector in petto te hebben die de aanvullende pensioenen raken. Deze maatregelen liggen onder meer op het terrein van de AOW, Anw en de fiscale behandeling van de pensioenopbouw (het zogenaamde 'Witteveenkader').

Versnelde verhoging van de AOW-pensioengerechtigde leeftijd

De bestaande synchronisatie tussen de AOW en de aanvullende pensioenregelingen staat onder druk. In het verslagjaar is met ingang van 1 april de ingangsdatum van het AOW-pensioen gewijzigd van de eerste dag van de maand, waarin de 65-jarige leeftijd wordt bereikt, naar de verjaardag zelf. Voorts is met het verhogen van de pensioenleeftijd een geheel eigen traject en tempo gevolgd, terwijl de aanvankelijke plannen tot vervroeging en verlate ingang van de AOW (flexibilisering) zijn geschrapt. Tenslotte wil het nieuwe kabinet de verhoging van de AOW-leeftijd nog versnellen en het LAM pas introduceren, nadat de 67-jarige leeftijd is bereikt. De eigen koers met de AOW stelt de pensioenfondsen, strevend naar gelijktijdige uitbetaling van AOW en aanvullend pensioen, voor uitvoeringstechnische problemen.

Naast de kabinetsvoornemens met betrekking tot de AOW heeft het voorstel tot een inperking van de uitkeringsduur in de Anw mogelijk gevolgen voor het nabestaanden- en Anw-hiaatpensioen. De concretisering van dit voorstel zal moeten worden afgewacht.

Krimp van Witteveenkader

De overheid is de pensioensector tegemoet gekomen om niet in twee maar in één stap de fiscale begeleiding van de aanvullende pensioenopbouw aan te passen aan de gewenste verhoging van de pensioeningangleeftijd. Twee stapjes in 2013 (naar 66 jaar) en 2015 (naar 67 jaar) werden tot één stap in 2014 (van 65 naar 67 jaar) teruggebracht. Hierdoor kan de aanpassing van de diverse pensioenregelingen en pensioenadministratie beperkt blijven tot één operatie. Dit voordeel lijkt overigens te verdwijnen als het kabinet-Rutte II met ingang van 2015 besluit tot een nog verdergaande beperking van de maximale jaarlijkse pensioenopbouw. De Tweede Kamer heeft het kabinet om een rapportage van de effecten voor de diverse generaties gevraagd. Daarnaast bestaat het voornemen om de pensioenopbouw, waarvan de pensioenpremie fiscaal aftrekbaar is, te beperken tot een bruto jaarsalaris van € 100.000,- (aftopping).

In een duidelijk slinkende tweede pijler doet het kabinet evenwel, meer dan ooit, een beroep op pensioenfondsen en spreekt hen aan op hun maatschappelijke functie ofwel hun bereidheid om te investeren in Nederlandse bedrijfssectoren zoals de woningmarkt, infrastructuur, duurzame energie en het MKB.

Evaluatie van de herstelplannen en het Septemberpakket

Het reële pensioencontract moet schokken op de financiële markten kunnen opvangen. Zolang dit type contract niet is ingevoerd, moeten de bestaande korte- en langetermijnherstelplannen nog langs de weg van de huidige regels en aanwijzingen worden uitgevoerd. Het vorenstaande neemt niet weg dat DNB in het begin van het verslagjaar eraan twijfelde of de te hanteren

rentetermijnstructuur (RTS) op maandbasis nog een juiste weergave was van de prijsvorming op de (verstoorde) interbancaire swapmarkt. Met ingang van het jaar mocht daarom worden gerekend met een gemiddelde RTS over de periode van 1 oktober tot en met 31 december 2011. Hoewel de toezichthouder het tijdelijke karakter van deze maatregel benadrukte, mocht deze middeling gedurende het gehele boekjaar worden toegepast. Voorts werd per ultimo september 2012 de Ultimate Forward Rate (UFR) ingevoerd.

Deze UFR maakte onderdeel uit van het reeds genoemde Septemberpakket. Dit pakket bevatte enkele voorwaarden waaronder pensioenfondsen hun aangekondigde kortingen mochten mitigeren (uitsmeren over een langere periode) en/of hun premie voor 2013 lager konden vaststellen. In het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen wordt nader hierop ingegaan. Daarin zal mede aandacht worden besteed aan de AG-Prognosetafel die het Actuariel Genootschap in het verslagjaar heeft geactualiseerd.

In het verslagjaar heeft een kort onderzoek of –beter gezegd– pilot plaatsgevonden naar premierugstortingen naar de sponsorende ondernemingen in het verleden. Dit naar aanleiding van een door de Tweede Kamer aangenomen motie van het CDA-kamerlid Omtzigt. De huidige herstelposities van pensioenfondsen worden weleens mede verklaard met de omstandigheid dat die terugstortingen destijds ten onrechte hebben plaatsgevonden. Staatssecretaris Klijnsma heeft de Tweede Kamer voorgesteld om na deze pilot geen breder onderzoek hiernaar te doen. Het is moeilijk om het verleden volledig te achterhalen, terwijl de bijkomende onderzoekskosten hoog zouden zijn. De algemene conclusie werd getrokken dat de terugstortingen juridisch correct en met instemming van alle betrokkenen heeft plaatsvonden.

In het verslagjaar moesten alle pensioenfondsen uiterlijk 1 mei bij DNB een financieel crisisplan indienen. Doel van dit plan is om, los van de concrete herstelplannen, beter voorbereid te zijn op een eventuele volgende financiële crisis. DNB heeft inmiddels de financiële crisisplannen geëvalueerd en is tot de conclusie gekomen dat de kwaliteit hiervan kan worden verbeterd. Ook Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. heeft een dergelijk financieel crisisplan opgesteld en ingediend bij DNB. Dit plan maakt conform de DNB Beleidsregel financieel crisisplan pensioenfondsen onderdeel uit van de ABTN van het pensioenfonds, welke op 14 mei 2012 hiermee is geactualiseerd.

Governance

De governance van pensioenfondsen, op onderdelen onderwerp van jarenlange discussie binnen de pensioensector en van politieke belangstelling, liet in het onderhavige verslagjaar enkele nieuwe ontwikkelingen zien.

Wet Koser Kaya/Blok

In het verslagjaar is de Eerste Kamer akkoord gegaan met voorstellen tot vergroting van de medezeggenschap van gepensioneerden bij pensioenfondsen. Deze voorstellen zijn voortgekomen uit een initiatief van de Tweede Kamerleden Koser Kaya (D66) en Blok (VVD). De inwerkingtreding is vervolgens door staatssecretaris Klijnsma bepaald op 1 juli 2014. In de ogen van het kabinet biedt de onderhavige wet evenwel slechts een oplossing op een deelterrein en worden de eigen voorstellen (zie hierna) als een integrale benadering beschouwd.

Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Het wetvoorstel tot versterking van het bestuur van pensioenfondsen gaat niet alleen in op de hierboven bedoelde positie van de gepensioneerden. Het kabinet wil namelijk de deskundigheid van fondsbesturen bevorderen, het intern toezicht versterken en de diverse organen en taken stroomlijnen. Onderdeel is het aanbieden van alternatieve bestuursmodellen voor het bestaande paritaire model, dat bestaat uit een bestuur met vertegenwoordigers van werkgever(s) en werknemers / pensioengerechtigden. Eén van de beweegredenen voor deze alternatieve modellen is dat straks over de invoering van het reële pensioencontract kan worden beraadslaagd door meer deskundige fondsbesturen, waarin de onderscheiden doelgroepen beter vertegenwoordigd zijn.

Het ligt in het voornemen van staatssecretaris Klijnsma om 'haar' wetsvoorstel eerder in werking te laten treden dan de Wet Koser Kaya/Blok. Laatstgenoemde wet is in het wetsvoorstel overigens geïntegreerd, zij het niet volledig. Door de inwerkingtreding van de Wet Koser Kaya/Blok te bepalen op 1 juni 2014, dwingt de staatssecretaris zichzelf haar wetsvoorstel tijdig door het parlement te loodsen.

Voor de volledigheid wordt nog gemeld dat in het wetsvoorstel van het kabinet een op de pensioensector toegesneden regeling is opgenomen die het bekleden van bestuurs- en toezichtfuncties bij pensioenfondsen wil maximeren. Deze regeling wijkt van de algemene voorschriften voor financiële ondernemingen af om te bereiken dat de schaarse deskundigheid en ervaring met betrekking tot pensioen- en vermogensbeheervraagstukken optimaal worden benut.

Code Pensioenfondsen

In het kader van de governance wordt tenslotte aangegeven dat de Pensioenfederatie werkt aan een herziening van de STAR-principes voor goed pensioenfondsbestuur. Deze zullen naar verwachting in het komende jaar hun beslag krijgen.

Toezicht

DNB voerde in het onderhavige verslagjaar weer enige themaonderzoeken uit. Onderzocht werden onder meer de risico's van commercieel vastgoed en uitbesteding, alsmede de effectiviteit van het bestuur. Ook de AFM verricht naast haar toezichtstaken onderzoek. Een en ander komt op een tijdstip dat de toezichtkosten en dus de uitvoeringskosten van pensioenfondsen omhoog gaan, terwijl de overheid heeft aangekondigd zich te zullen terugtrekken uit de financiering van de toezichtkosten. De pensioensector maakt zich al jaren zorgen over de stijging van de laatstgenoemde kosten.

Ontwikkelingen bij Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.

Algemeen

Inleiding

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds verbonden aan de onderneming Henkel Nederland B.V. Het pensioenfonds heeft de stichting als rechtsvorm en is statutair gevestigd in Amsterdam. In overeenstemming met de statuten wordt hierbij verslag uitgebracht over het boekjaar 2012. De in het verslag vermelde bedragen zijn op basis van duizenden euro's opgenomen, tenzij anders is aangegeven.

Doelstelling

Doelstelling van het pensioenfonds is het verzekeren van een ouderdoms- en nabestaandenpensioen ten behoeve van de (gewezen) deelnemers. Het ouderdomspensioen gaat in op de pensioendatum, op 65-jarige leeftijd en is een aanvulling op de AOW-uitkering die door de overheid wordt uitbetaald. Het nabestaandenpensioen wordt in geval van overlijden van de (gewezen) deelnemer aan diens nagelaten betrekkingen (partner en/of kinderen) uitgekeerd. Bij arbeidsongeschiktheid van de deelnemer kan de pensioenverzekering worden voortgezet.

Het pensioenfonds kende tot 1 augustus 2012 tevens een individuele pensioenregeling, waarbij de deelnemer een individueel pensioenkapitaal kon opbouwen door betaling van vrijwillige premie. Vanaf 1 augustus 2012 is de opbouw van regulier ouderdoms- en nabestaandenpensioen voor de op dat moment nog actieve deelnemers geëindigd, omdat de aan het pensioenfonds verbonden werkgever Henkel Nederland B.V. per die datum voor al zijn werknemers een nieuwe pensioenregeling heeft geïntroduceerd, waarvan de uitvoering niet bij pensioenfonds Henkel is ondergebracht. Vanaf 1 januari 2004 was de door het pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling overigens reeds gesloten en werden geen nieuwe deelnemers meer tot het pensioenfonds toegelaten.

Financiering

De financiering van de pensioenvoorziening heeft tot 1 augustus 2012 plaatsgevonden door bijdragen van werkgever en werknemers. Omdat de uitvoering van de pensioenregeling vanaf die datum is geëindigd en er geen nieuwe opbouw van ouderdoms- en nabestaandenpensioen meer plaatsvindt, dragen de werkgever en werknemers sindsdien ook niet meer bij in de financiering van de pensioenvoorziening. De enige uitzondering daarop wordt gevormd door enkele langdurig zieke werknemers die op 31 juli 2012 deelnemer aan het fonds waren. Indien de betreffende werknemers (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt worden verklaard, zal door de werkgever ten behoeve van de premievrije doorbouw van pensioenaanspraken voor deze deelnemers een premie worden gestort. Een en ander is vastgelegd in een addendum bij de uitvoeringsovereenkomst dat met de werkgever is overeen gekomen, nadat de oorspronkelijk geldende uitvoeringsovereenkomst medio 2012 werd opgezegd door de werkgever.

ABTN

Een ander belangrijk document voor een pensioenfonds is de zogenoemde actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Daarin is gemotiveerd omschreven welk beleid wordt gevoerd om de doelstelling van het pensioenfonds te kunnen nakomen. In de ABTN (ook wel bedrijfsplan genoemd) wordt nader ingegaan op de organisatie van het pensioenfonds, de inhoud van de pensioenregeling (pensioenovereenkomst), de financiële opzet (grondslagen en het beleidskader en sturingsmiddelen), hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne controle alsmede de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst.

De meest recente wijziging van de ABTN heeft op 14 mei 2012 plaatsgevonden toen het bestuur tot de formele vaststelling van de gewijzigde ABTN besloot. Deze wijziging hield onder meer verband met de verplichte toevoeging van een financieel crisisplan. De opzegging van de uitvoeringsovereenkomst door de werkgever per 1 augustus 2012 noopte tot aanpassingen in diverse fondsdocumenten en een herijking van onder meer het beleggingsbeleid aan de hand van een uitgevoerde ALM-studie. Het bestuur streeft er naar om op basis daarvan in de loop van de eerste helft van 2013 een geactualiseerde versie van de ABTN te kunnen vaststellen.

Statuten en reglementen

Zowel het pensioenreglement als de statuten zijn in 2012 formeel twee maal gewijzigd. Voor wat betreft het pensioenreglement had de eerste wijziging, waartoe het bestuur besloot in zijn vergadering van 7 februari 2012, betrekking op een actualisering van de diverse flexibiliserings- en afkoopfactoren die in de bijlage van het reglement zijn opgenomen. In de bestuursvergadering van 29 november 2012 stelde het bestuur wederom een gewijzigd pensioenreglement vast, met als ingangsdatum 1 augustus 2012. Het merendeel van de doorgevoerde wijzigingen hield verband met het feit dat de opbouw van nieuwe pensioenaanspraken per 1 augustus 2012 is geëindigd omdat de werkgever een nieuwe pensioenregeling heeft geïntroduceerd.

Het bestuur stelde in zijn vergadering van 29 november 2012 ook de definitieve versie van de gewijzigde statuten vast. De betreffende statutenwijziging werd vervolgens op 10 december 2012 notarieel verleden. Ook de wijzigingen in dit fondsdocument kenden hun oorsprong in de beëindiging van de door het pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling met ingang van 1 augustus van het verslagjaar. Een andere wijziging die werd doorgevoerd betrof de mogelijkheid van het bestuur om desgewenst een aantal taken en verantwoordelijkheden te delegeren aan de onafhankelijk voorzitter van het pensioenfonds.

Eerder gedurende 2012 had het bestuur ook al besloten tot een aanpassing van de statuten. De wijzigingen waartoe toen werd besloten, hielden onder meer verband met de nieuwe deskundigheidseisen vanuit DNB, de mogelijkheid om het aantal bestuursleden tot 4 terug te brengen, het laten vervallen van de functie van secretaris en de beleggingscommissie en het schrappen van de bepaling dat bij de kandidaatstelling van een bestuurslid namens de gepensioneerden de handtekeningen van 10 verkiezingsgerechtigden benodigd zouden zijn. Deze statutenwijziging werd notarieel verleden op 11 juni 2012. Verzekerden kunnen een exemplaar van het geldende pensioenreglement en de statuten opvragen bij de administrateur van het fonds.

Bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. bestond bij aanvang van het boekjaar, conform de op dat moment geldende statuten uit zes leden, drie vertegenwoordigers namens de werkgever en drie vertegenwoordigers namens werknemers, waarvan maximaal één lid namens de gepensioneerden. Gedurende 2012 heeft het bestuur, nadat een en ander ook statutair was geregeld, besloten om het aantal bestuursleden te reduceren tot vier personen plus een onafhankelijk voorzitter. De bestuursleden ontvangen, behoudens vergoedingen voor gemaakte onkosten, geen bezoldiging vanuit het pensioenfonds. De bestuursleden welke niet in dienst zijn van Henkel Nederland B.V. ontvangen voor zover zij door de werkgever zijn voorgedragen, voor hun werkzaamheden een bezoldiging van Henkel Nederland B.V.

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar zeven maal. Daarnaast werd naar aanleiding van de door de werkgever opgezegde uitvoeringsovereenkomst een projectgroep geformeerd, die op regelmatige basis telefonisch overlegde dan wel in besprekingen met adviseurs, en in onderhandelingen met de werkgever, bijeen kwam.

De belangrijkste aandachtspunten in de bestuursvergaderingen waren:

- De ontwikkeling van de financiële positie en in verband hiermee de contacten met de werkgever.
- De jaarlijkse evaluatie van het herstelplan.
- De jaarstukken 2011.
- De opstelling van een financieel crisisplan.
- De gevolgen van de door de werkgever opgezegde uitvoeringsovereenkomst.
- De actualisering van de diverse fondsdocumenten, waaronder de ABTN, een addendum bij de uitvoeringsovereenkomst, het pensioenreglement en de statuten.
- De uitkomsten en besluitvorming naar aanleiding van een uitgevoerde ALM-studie, waartoe opdracht werd gegeven na de beëindiging van de uitgevoerde pensioenregeling.
- De evaluatie van het functioneren van het bestuur.
- De omvang en samenstelling van het bestuur en de benoeming van een compliance officer.

Tevens overlegde het bestuur enkele malen telefonisch en onderhield intensief e-mail contact.

Bestuursmutaties

De samenstelling, maar ook de omvang, van het bestuur is in het verslagjaar gewijzigd. Het bestuur kende al sinds medio 2011 een vacature aan werknemerszijde en slaagde er helaas niet in om deze positie ingevuld te krijgen. De heer De Schryver, die als werkgeversbestuurslid zitting in het bestuur had, aanvaardde in het Verenigd Koninkrijk een andere functie binnen het Henkel concern, waardoor ook hij zich genoodzaakt zag om medio 2012 uit het bestuur terug te treden. Aangezien het bestuur door middel van aanpassing van de statuten reeds de mogelijkheid had gecreëerd om het aantal bestuursleden tot vier (twee werkgevers- en twee werknemersbestuursleden) te reduceren, werd in overleg met de werkgever besloten om het aantal bestuursleden van zes naar vier terug te brengen. Op deze plek wenst het bestuur nog zijn dank uit te spreken in de richting van de heer De Schryver voor de wijze waarop hij gedurende de voorbije jaren invulling heeft gegeven aan zijn bestuursfunctie.

Goed Pensioenfondsbestuur

Goed Pensioenfondsbestuur betekent dat het bestuur op een deskundige en zorgvuldige wijze omgaat met de hen toevertrouwde middelen en de daarmee verbonden belangen van alle bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden en daarover op een open en transparante wijze communiceert. Dit volgt uit de principes voor pension fund governance (PFG) van de STAR, zoals verankerd in de Pensioenwet. Het betekent eveneens dat het bestuur over zijn handelen verantwoording aflegt en daarnaast zorgt voor een adequaat intern toezicht.

Voor het afleggen van verantwoording heeft het bestuur, in lijn met de hiervoor genoemde principes voor goed pensioenfondsbestuur, een Verantwoordingsorgaan ingesteld. Voor de samenstelling van dit Verantwoordingsorgaan, waarin de werkgever, de werknemers en de gepensioneerden vertegenwoordigd zijn, wordt verwezen naar pagina 5. Gedurende 2012 heeft een wisseling in de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan plaatsgevonden, nadat de heer E. Hartog vanwege zijn vertrek bij Henkel Nederland B.V. niet langer

als vertegenwoordiger van de werkgever kon fungeren. De heer H.J. Dodde heeft hem als vertegenwoordiger van de werkgever opgevolgd. De leden van het Verantwoordingsorgaan worden als zodanig niet bezoldigd. In dit verslagjaar wordt separaat verslag gedaan van de bevindingen van het Verantwoordingsorgaan (zie pagina 37) ten aanzien van het door het bestuur in 2012 gevoerde beleid.

In het kader van goed pensioenfondsbestuur dienen pensioenfondsen ook zorg te dragen voor een adequaat intern toezicht. Er zijn verschillende manieren waarop dit interne toezicht vorm kan worden gegeven. Het bestuur heeft besloten het interne toezicht in te vullen door middel van een zogenoemde visitatiecommissie. Zo'n commissie, die overigens uit externe deskundigen bestaat, werkt in opdracht van het bestuur en beoordeelt minimaal eens in de drie jaar de beleids- en bestuursprocedures en -processen, de checks and balances, de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor (de dekkinggraad van) het pensioenfonds.

Naar aanleiding van de opdracht daartoe heeft de visitatiecommissie in 2010 haar eerste visitatie uitgevoerd. De samenvatting van de bevindingen die de visitatiecommissie aan het bestuur heeft gerapporteerd, zijn reeds in het jaarverslag over 2010 gepubliceerd. Het bestuur heeft naar aanleiding van de in de rapportage vermelde aanbevelingen actiepunten geformuleerd welke gedurende 2011 door het bestuur zijn opgepakt. In het eerste kwartaal van 2012 heeft het bestuur een terugkoppeling aan de visitatiecommissie gegeven met betrekking tot de diverse aanbevelingen. Conform de voorschriften uit de Pensioenwet zal het bestuur in 2013 opnieuw een visitatie laten uitvoeren.

Zelfevaluatie bestuur

Overeenkomstig de principes voor goed pensioenfondsbestuur heeft het bestuur in zijn statuten een procedure opgenomen teneinde zijn eigen functioneren, zowel van het bestuur als geheel als van de individuele bestuursleden, periodiek te evalueren. De evaluatie geschiedt een maal per jaar. Ook in 2012 heeft het bestuur wederom een bijeenkomst georganiseerd die in het teken van zelfevaluatie stond. Daarbij heeft het bestuur gebruik gemaakt van een vooraf opgestelde leidraad. De onderwerpen in deze leidraad vormden de basis voor een constructieve discussie in het bestuur. Alhoewel het bestuur onderkent dat er ruimte overblijft voor een verdere verbetering van het eigen functioneren, was er ook tevredenheid over de vooruitgang die is geboekt.

Deskundigheidsbevordering

Deskundigheid speelt een steeds prominenter rol binnen pensioenfondsen. Het bestuur besteedt dan ook de nodige aandacht aan het op peil houden en, daar waar nodig, verder verbeteren van de deskundigheid. Ook in 2012 heeft het bestuur, zoals ook vastgelegd in het Opleidingsplan 2012, door het volgen van cursussen en het bijwonen van seminars en andere bijeenkomsten invulling gegeven aan de bevordering van deskundigheid. Daarbij werden onder andere de door de vermogensbeheerder BlackRock georganiseerde bijeenkomsten rondom (de beheersing van) renterisico als leerzaam ervaren. Met het oog op de toekomst heeft het bestuur in het kader van de zelfevaluatie vastgesteld dat bij de deskundigheidsbevordering het onderwerp liquidatie van een pensioenfonds extra aandacht zal krijgen.

Het pensioenfonds beschikt over een deskundigheidsplan. Dit plan rust op de begin 2011 in werking getreden Beleidsregel Deskundigheid van de AFM en DNB alsmede de 'Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur' van de Pensioenfederatie. In dit plan worden naast kennisaspecten ook de vaardigheden beschreven (competenties) waarover bestuursleden bij voorkeur beschikken. Een en ander heeft ook geleid tot het opstellen van een functieprofiel voor bestuursleden, hetgeen eveneens een uit de Beleidsregel Deskundigheid voortkomende eis is.

Dwangsommen, boetes, aanwijzingen en bewindvoering

In het verslagjaar zijn aan het pensioenfonds door de toezichthouder geen boetes of dwangsommen opgelegd. DNB heeft het pensioenfonds ook geen aanwijzingen gegeven om binnen een bepaalde termijn een aangegeven gedragslijn te volgen. DNB heeft niet verzocht om aanstelling van een bewindvoerder.

Compliance officer

De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode door aan de gedragscode verbonden personen. Dit betreft in eerste instantie de bestuursleden, maar in voorkomende gevallen kunnen het ook derden zijn. Bij de toetsing op de naleving gaat het met name om de bepalingen in de gedragscode met betrekking tot het aanvaarden van relatiegeschenken, giften, uitnodigingen, nevenfuncties, het deelnemen in andere instellingen/zakelijke relaties etc. Daarnaast adviseert de compliance officer over de uitleg en toepassingen van bepalingen zoals die zijn opgenomen in de gedragscode.

De heer J. Sturtewagen, legal counsel en compliance manager binnen het Henkel concern, is bereid gevonden om voor het pensioenfonds de functie van compliance officer in te vullen en heeft zijn werkzaamheden met ingang van 2012 aangevangen.

Gedragscode

Het pensioenfonds beschikt over een gedragscode, die gedurende het verslagjaar is geactualiseerd. In de gedragscode zijn regels en richtlijnen geformuleerd ter voorkoming van conflicten tussen de belangen van het fonds en de privé-belangen van betrokkenen, alsmede ter voorkoming van het gebruik van vertrouwelijke informatie van het fonds voor privé-doeleinden. De gedragscode draagt bij tot het integer functioneren van het fonds en tot het waarborgen van de goede naam en reputatie van het fonds. Bestuursleden ondertekenen de gedragscode bij hun benoeming en bevestigen jaarlijks door middel van de ondertekening van een formulier het naleven van de gedragscode.

De compliance officer heeft in zijn rapportage over 2012, op basis van de door alle bestuursleden aan hem geretourneerde ondertekende jaarlijkse verklaringen, verklaard niet op de hoogte te zijn van enige materiële feiten, aanwijzingen of informatie die ertoe zou leiden dat de gedragscode van het pensioenfonds niet zou zijn gerespecteerd. Tevens heeft de compliance officer verklaard niet op de hoogte te zijn van enige materiële feiten, aanwijzingen of informatie die zouden leiden tot enige aansprakelijkheid van het fonds ten aanzien van derden.

Communicatie

In 2012 heeft het bestuur een communicatieplan vastgesteld. Dit plan vormt in eerste instantie een vastlegging van de communicatie zoals die reeds meerdere jaren in de praktijk wordt gebracht. Aangezien het plan werd vastgesteld voordat de beëindiging van de uitvoering van de pensioenregeling een feit werd, is in dit plan nog geen rekening gehouden met de nieuwe positie waarin het pensioenfonds zich sindsdien bevindt. In de loop van 2013 zal het bestuur onderzoeken op welke punten dit communicatieplan aanpassing behoeft.

De communicatie naar de actieve deelnemers alsmede de gepensioneerden werd ook in 2012 weer ingevuld door onder meer de jaarlijkse Algemene Vergadering van Deelnemers. Voorts ontvingen alle deelnemers van het pensioenfonds in het eerste kwartaal van 2012 incidentele communicatie door middel van een informatiebrief. Deze brief, die begin maart werd verzonden, ging in op de financiële positie van het pensioenfonds, alsmede de vacature voor een werknemersbestuurslid. Medio juni zijn alle deelnemers vervolgens geïnformeerd over de veranderingen bij het pensioenfonds als gevolg van de opzegging van de uitvoeringsovereenkomst door de werkgever.

Uitvoeringskosten

Met de werkgever is per 1 augustus 2012 overeengekomen dat alle pensioenuitvoerings- en administratiekosten geheel ten laste van de werkgever zullen komen. Deze kosten worden gecorrigeerd voor de jaarlijkse vrijval uit de voorziening pensioenverplichtingen voor wat betreft de pensioenuitvoeringskosten.

In november 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin worden alle pensioenfonds opgeroepen om de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren.

De aanbevelingen luiden als volgt:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer.
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen.
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

Aangezien het beschikbaar krijgen van deze gegevens behoorlijke inspanningen vraagt, heeft de Pensioenfederatie een gefaseerde invoering voorgesteld. Uiterlijk over boekjaar 2014 zouden alle Nederlandse pensioenfondsen de eerste twee aanbevelingen moeten hebben gerealiseerd.

Ook het bestuur van pensioenfonds Henkel spant zich in om deze transparantie volledig te bewerkstelligen en is hierover in gesprek met de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. Dit gaat dus verder dan alleen de direct in de jaarrekening te verantwoorden kosten. Het transparant maken van alle kosten en mogelijk afzetten tegen een benchmark is daarbij een middel om de kosten verder te beheersen. Met onderstaand overzicht geeft het fonds inzicht in de kosten in de mate waarin dat op dit moment voorhanden is. In de toekomst zal nodig zijn, maar is vooralsnog niet beschikbaar.

Kostenoverzicht

2012

Pensioenbeheer

Kosten (ten laste van het pensioenfonds) in euro per deelnemer (A) ¹⁾	€ 297,-
Totale kosten in euro per deelnemer	€ 1.316,-

Vermogensbeheer ²⁾

Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen (B)	0,31%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen (C)	N/B

Pensioenparagraaf

In 2012 is de bestaande pensioenregeling gewijzigd in die zin dat de opbouw van nieuwe pensioenaanspraken per 1 augustus 2012 is geëindigd omdat de werkgever een nieuwe pensioenregeling heeft geïntroduceerd. Naast een aantal technische aanpassingen, was het vooral deze beëindiging van de opbouw die het noodzakelijk heeft gemaakt om diverse wijzigingen aan te brengen in het pensioenreglement. De kenmerken van de pensioenregeling zoals die tot 1 augustus 2012 gold, zijn als volgt:

Pensioensysteem

Een uitkeringsovereenkomst op basis van het laatst genoten salaris (eindloonregeling) en een individuele vrijwillige premieovereenkomst. De reguliere pensioenopbouw is vanaf 1 augustus 2012 geëindigd en ook kan er vrijwillig individueel geen pensioen meer worden opgebouwd.

Pensioenleeftijd

65 jaar.

Vroegpensioenleeftijd

61 jaar (vanaf 1-1-2006 alleen voor deelnemers geboren vóór 1-1-1950).

1) Kosten van het pensioenbeheer (zie categorie A) bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten, advieskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen € 127 duizend ten laste van het pensioenfonds. De totale kosten bedragen € 462 duizend (zie pagina 59). Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen derhalve niet mee. Wordt echter rekening gehouden met gewezen deelnemers (het pensioenfonds kent na de beëindiging van de opbouw per 1 augustus 2012 een groot aantal gewezen deelnemers) dan bedragen de kosten ten laste van het pensioenfonds € 147,- en de totale kosten per deelnemer € 650,-.

2) Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie (B) betreft de kosten van de beheervergoeding aan de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft een bedrag van € 243 duizend (zie pagina 57). De tweede categorie (C) betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht alsmede de transactiekosten bij aan- en verkopen van beleggingen. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de eerste categorie en zijn vooralsnog niet beschikbaar.

Jaarsalaris

12 keer het vaste maandsalaris geldende per 1 januari van het desbetreffende jaar, verhoogd met het door de onderneming gehanteerde percentage aan vakantietoelagen (voor 2012 12 maal 0,8%) en vermeerderd met 1 vast maandsalaris. Daarbij gold voor 2012 een maximum jaarsalaris van € 113.184,-. Per 1 januari 2013 is het maximum pensioengevend jaarsalaris verhoogd tot € 115.122,-.

Franchise

Per 1 januari 2012 € 18.334,-.

Per 1 januari 2013 € 18.568,-.

Pensioengrondslag

Jaarsalaris minus franchise.

Vroegpensioengrondslag

Jaarsalaris.

Opbouw ouderdomspensioen

2% per jaar met een maximum van 35 pensioenjaren.

Opbouw percentage vroegpensioen

2,45% per jaar. Vanaf 1-1-2006 alleen voor deelnemers geboren vóór 1-1-1950.

Partnerpensioen

70% van het te bereiken ouderdomspensioen.

Wezenpensioen

14% van het te bereiken ouderdomspensioen voor maximaal 5 wezen. Dit geldt voor kinderen tot de leeftijd van 18 jaar. Het recht op wezenpensioen wordt verlengd tot de 27-jarige leeftijd, indien het kind onderwijs of een beroepsopleiding volgt.

Herverzekering

De pensioenaanspraken worden in eigen beheer opgebouwd. De risico's van overlijden, voortvloeiend uit reglementaire aanspraken van nabestaanden van de deelnemers van het pensioenfonds, heeft het pensioenfonds tot 1 augustus 2012 ondergebracht bij Delta Lloyd Verzekeringsgroep N.V. te Amsterdam. Het eigen behoud bedraagt € 36.302,- per deelnemer. De herverzekering kent een winstdelingsregeling. Per laatstgenoemde datum is het herverzekeringscontract opgezegd. De eindafrekening met betrekking tot de winstdeling moet nog plaatsvinden.

Premiebeleid

Artikel 128 van de Pensioenwet schrijft voor dat de door een pensioenfonds te ontvangen premie ten minste gelijk dient te zijn aan de conform de ABTN vastgestelde kostendekkende premie. In een situatie waarbij het pensioenfonds een dekkingstekort heeft, dient de premie zodanig te worden vastgesteld dat de premie bijdraagt aan het herstel van de dekkingsgraad. Van deze eis mochten pensioenfondsen met toestemming van DNB in 2011 nog afwijken, echter met ingang van 2012 heeft pensioenfonds Henkel zijn premiebeleid zodanig gewijzigd dat ook formeel, door middel van vastlegging in de uitvoeringsovereenkomst, aan deze eis wordt voldaan.

Een premiekorting is, conform artikel 129 Pensioenwet, alleen toegestaan als aangetoond kan worden dat naast de onvoorwaardelijke verplichting en het vereist eigen vermogen ook voldoende vermogen aanwezig is om de voorwaardelijke toeslagen te kunnen nakomen.

De feitelijke premie bedroeg in 2012 41,5% van de som van de pensioengrondslagen en betreft een doorsneepremie. De reguliere premie wordt voor 75% betaald door de werkgever en voor 25% door de werknemers. De gedempte kostendeekkende premie bedroeg in 2012 25,2% van de som van de pensioengrondslagen.

Met de beëindiging van de opbouw in de door het pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling per 1 augustus 2012 is tevens de premiebetaling per die datum geëindigd. Over 2012 is reeds een eindafrekening ten behoeve van de werkgever opgesteld.

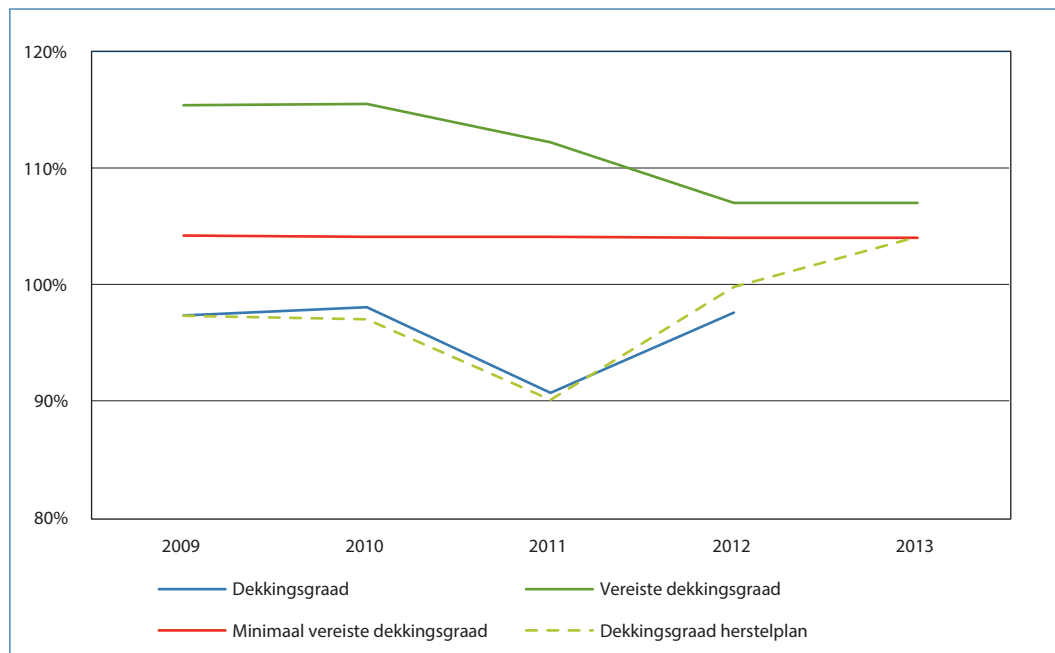
Gezien het bovenstaande is de waarmerkend actuaire van mening dat de ontvangen premie toereikend is.

Financiële positie (dekkingsgraad, herstelplan en evaluatie)

De dekkingsgraad van het pensioenfonds ligt al sinds eind 2008, als gevolg van het uitbreken van de kredietcrisis, onder het volgens de Pensioenwet kritieke niveau van het minimaal vereist eigen vermogen. Onder die omstandigheden wordt gesproken van een zogenaamd dekkingstekort. Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt voor een gemiddeld pensioenfonds circa 105%. Fondsspecifieke berekeningen van de actuaire laten zien dat het minimaal vereist eigen vermogen voor Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. eind 2012 104% bedraagt.

Als een pensioenfonds een dekkingstekort heeft, moet op grond van artikel 140 van de Pensioenwet een kortetermijnherstelplan worden opgesteld. Pensioenfonds Henkel heeft dit herstelplan, vergezeld van de daarbij verplichte continuïteitsanalyse, op 31 maart 2009 bij DNB ingediend. Op 30 september 2009 heeft het pensioenfonds hierop een schriftelijke reactie van DNB ontvangen, waarin DNB aangeeft hiermee in te stemmen. DNB was van oordeel dat het ingediende herstelplan concreet en haalbaar is. Gelet op de ernst van de crisis mochten pensioenfondsen overigens gebruik maken van de mogelijkheid om het noodzakelijke herstel niet binnen drie (de wettelijke termijn) maar vijf jaar te realiseren. Ook Pensioenfonds Henkel heeft van die mogelijkheid gebruik gemaakt. Dat betekent dat het pensioenfonds uiterlijk aan het einde van het jaar 2013 een dekkingsgraad van ten minste 104% moet hebben.

Uit de volgende grafiek blijkt hoe de dekkingsgraad zich in 2012 heeft ontwikkeld.

De grafiek laat zien dat de dekkingsgraad in het verslagjaar is verbeterd. Aan het begin van 2012 bedroeg de dekkingsgraad 90,7%, terwijl deze ultimo 2012 op 97,6% is geëindigd. Verschillende positieve, maar ook negatieve, factoren hebben dit verloop beïnvloed. Wij sommen hieronder de belangrijkste op:

- De werkgever verrichtte in het eerste kwartaal van 2012 een extra premiestorting van € 4.797. Deze storting hield verband met een verzoek dat het bestuur aan de werkgever had gedaan om aldus een voorgenomen korting van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten, die per 1 april 2013 zou moeten worden geëffectueerd, te voorkomen. De dekkingsgraad steeg door deze financiële injectie met 5,9%-punt.
- De dekkingsgraad werd negatief beïnvloed (circa 2,5%-punt) door de stijging van de levensverwachting van de Nederlandse bevolking en in aansluiting daarop ook de deelnemerspopulatie van Pensioenfonds Henkel.
- DNB introduceerde een nieuwe methodiek om de rente vast te stellen op basis waarvan de waarde van de pensioenverplichtingen moet worden berekend. Als gevolg daarvan steeg de dekkingsgraad met circa 4,3%-punt.

De dekkingsgraad van 97,6% aan het einde van 2012 betekende, net als vorig jaar, dat in de verplichte jaarlijkse evaluatie van het herstelplan naar voren kwam dat het pensioenfonds met deze dekkingsgraad niet voldoende snel zou herstellen om aan het einde van het jaar 2013 op een dekkingsgraad van minimaal 104% te kunnen uitkomen. Onder die omstandigheden zou het bestuur dan ook hebben moeten aankondigen om de pensioenaanspraken en -rechten uiterlijk per 1 april 2014 te gaan verlagen. Naar aanleiding van de beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst werden met de werkgever Henkel Nederland B.V. echter nieuwe afspraken gemaakt die betekenen dat de werkgever, behoudens zware financiële omstandigheden, zodanige stortingen in het pensioenfonds zal verrichten dat een korting van de pensioenaanspraken en -rechten daarmee kan worden voorkomen. Nog voordat het bestuur het formele verzoek aan de werkgever had gericht, heeft Henkel Nederland B.V. begin 2013 uit eigen beweging een storting van € 8 miljoen aan het pensioenfonds gedaan. Op grond daarvan heeft het bestuur bij de evaluatie van het herstelplan dan ook geen voorgenomen kortingsbesluit hoeven te nemen.

Het bij DNB ingediende herstelplan ziet niet alleen toe op het korte termijn herstel tot het minimaal vereist eigen vermogen van 104%. Op lange termijn moet de dekkingsgraad nog verder stijgen voordat het pensioenfonds formeel volledig uit herstel is. Daarvan is pas sprake als de dekkingsgraad boven het vereist eigen vermogen uitkomt. Zo lang dat niet het geval is, maar de dekkingsgraad wel boven het minimaal vereist eigen vermogen ligt, is sprake van een zogenoemd reservetekort. Een pensioenfonds moet binnen 15 jaar na de indiening van het herstelplan het noodzakelijke herstel hebben gerealiseerd. De berekening van het vereist eigen vermogen volgt uit het Financieel Toetsingskader (FTK) dat onderdeel uitmaakt van de Pensioenwet. Het vereist eigen vermogen verschilt van pensioenfonds tot pensioenfonds en de hoogte ervan hangt in belangrijke mate af van het beleggingsbeleid van een fonds en de risico's die daarin besloten liggen. Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. kent in vergelijking met andere pensioenfonds een laag vereist eigen vermogen dat gedurende 2012 zelfs nog verder gedaald is. Deze daling hangt samen met een in het vierde kwartaal doorgevoerde wijziging in het beleggingsbeleid, waarbij de beleggingsrisico's verder zijn verkleind ('de-risking'). Al met al heeft dit ertoe geleid dat het vereist eigen vermogen ultimo 2012 op 107,0% is uitgekomen. Dat duidt er op dat de beleggingsrisico's beperkt van omvang zijn. Zo lang er sprake is van een dekkingstekort dan wel een reservetekort, blijft een door het pensioenfonds bij DNB ingediend herstelplan van kracht en moet dit herstelplan ook jaarlijks door het bestuur worden geëvalueerd. Over die evaluatie moet het bestuur vervolgens ook een terugkoppeling aan DNB verstrekken. De evaluatie van het herstelplan ultimo 2011 is op 11 februari 2012 bij DNB ingediend. Medio mei 2012 heeft DNB het bestuur per brief haar besluit medegedeeld dat deze evaluatie geen aanleiding geeft tot opmerkingen over de voortgang van het herstel.

De evaluatie van het herstelplan ultimo 2012 is op 8 februari 2013 bij DNB ingediend. DNB heeft het bestuur schriftelijk op 11 maart 2013 laten weten geen opmerkingen te hebben over de ingediende evaluatie van het herstelplan.

In onderstaande tabel wordt getoond hoe de dekkingsgraad (in %) zich in het verslagjaar heeft ontwikkeld ten opzichte van het herstelplan:

	Verwacht (%)	Werkelijk (%)
Dekkingsgraad per 31 december 2011	90,1	90,7
Sturingsmiddelen		
Premie	6,1	6,0
Toeslagverlening	0,0	0,0
Overrendement	3,6	9,9
Verondersteld rendement over 2012 5,6%, werkelijk rendement bedroeg 12,4%		
Rentetermijnstructuur		
Aanpassing UFR ultimo 2012 t.o.v. RTS ultimo 2011	0,0	-5,7
Overige		
Uitkeringen	-0,4	-0,4
Overige mutaties	0,4	-2,9
Dekkingsgraad per 31 december 2012	99,8	97,6
Vereiste dekkingsgraad per 31 december 2012	114,1	107,0

Wijziging van de actuariële grondslagen

In 2012 heeft het Actuarieel Genootschap een nieuwe prognosetafel (de AG Prognosetafel 2012-2062) gepubliceerd met daarin projecties voor de levensverwachtingen voor de Nederlandse bevolking van 2012 tot 2062. Een pensioenfonds moet rekening houden met de meest recente inzichten op dat terrein en daarom heeft het bestuur dan ook besloten om de voorziening pensioenverplichting ultimo 2012 vast te stellen op basis van de nieuwe AG Prognosetafel. Omdat de levensverwachting opnieuw blijkt te zijn gestegen, heeft dit tot een hogere waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen van het pensioenfonds geleid. Dit effect is nog versterkt doordat een pensioenfonds ook nog moet corrigeren voor het feit dat de deelnemers van een pensioenfonds over het algemeen gezonder zijn dan de gemiddelde Nederlandse bevolking. Deze correctie wordt aangeduid met de term "ervaringssterfte". Al met al resulteerden deze nieuwe statistieken ten aanzien van de levensverwachting van de deelnemers van pensioenfonds Henkel in een toename van de pensioenverplichtingen van circa 2,5%. Voor een gedetailleerde beschrijving van de gehanteerde grondslagen wordt verwezen naar bladzijde 45 en volgende van dit jaarverslag.

Toeslagbeleid

Met het toeslagbeleid streeft het bestuur naar een zo goed mogelijke compensatie van koopkrachtvermindering ten gevolge van prijsinflatie. Het bestuur kan een besluit tot het verlenen van een toeslag slechts nemen, indien en voor zover de middelen van het pensioenfonds dit toelaten, gehoord het advies van de actuaaris.

De toeslagverlening is afhankelijk gesteld van de financiële middelen van het pensioenfonds en wordt niet gefinancierd uit premie-inkomsten. Er is geen bestemmingsreserve voor toekomstige toeslagverlening getroffen. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Het bestuur heeft, gezien de financiële positie van het pensioenfonds, moeten besluiten om de pensioenuitkeringen van de gepensioneerden en de pensioenaanspraken van de gewezen deelnemers (slapers) per 1 januari 2013 niet te verhogen. Ook per 1 januari 2012 vonden er geen verhogingen plaats.

ALM-studie en continuïteitsanalyse

Naar aanleiding van de beëindiging van de uitvoering van de pensioenregeling per 1 augustus 2012 is de positie en het toekomstperspectief voor het pensioenfonds wezenlijk veranderd. Voor het bestuur was dit aanleiding om een nieuwe ALM-studie te laten uitvoeren. In zo'n studie wordt door middel van scenario-analyses de toekomstige (financiële) ontwikkeling van het pensioenfonds gesimuleerd. Omdat er geen reguliere premie-inkomsten meer vanuit de werkgever en de werknemers zullen binnenstromen, heeft het bestuur vooral onderzocht hoe het beleggingsbeleid en de daarmee verbonden risico's van invloed zijn op de kansen op dekking- en reservetekorten alsmede de toekomstige toeslagverlening. De uitkomsten van de ALM-studie en de wens van het bestuur om het ontstaan van tekorten in de toekomst nog verder te verkleinen omdat niet zonder meer een beroep op de werkgever kan worden gedaan, heeft het bestuur besloten de risico's binnen het beleggingsbeleid verder te verkleinen. In het nieuwe strategische beleggingsbeleid is het belang voor vastrentende waarden verhoogd van 70 naar 90% van het totale belegd vermogen. Het belang van aandelenbeleggingen is verlaagd van voorheen 30% naar 10%. Zowel binnen de vastrentende beleggingen als binnen de aandelenportefeuille is de spreiding vergroot. Voor de vastrentende beleggingen is dit gerealiseerd door een groter deel van de beleggingen voor bedrijfsobligaties ('credits') te bestemmen. Binnen de aandelenportefeuille is een deel van die beleggingen bestemd voor aandelen in opkomende markten.

Keerzijde van deze beleidswijziging is wel dat het toekomstige verwachte rendement is gedaald, omdat vastrentende waarden op lange termijn naar verwachting minder rendement genereren dan zakelijke waarden. Het herstel van de dekkinggraad van het pensioenfonds kan dan ook trager verlopen door een wat geringere bijdrage aan dit herstel vanuit de beleggingsrendementen. Overigens bleef het beleid met betrekking tot het afdekken van het renterisico van de pensioenverplichtingen ongewijzigd. Dat betekent dat 70% van het renterisico wordt afgedekt. Het bestuur heeft er daarbij wel voor gekozen om vast te houden aan een afdekking van het renterisico op basis van de marktrente en zich niet te richten op de UFR-rente. Laatstgenoemde rente is namelijk slechts een modelmatige vastgestelde rente waartegen op financiële markten niet gehandeld kan worden.

Na de besluitvorming inzake het gewijzigde beleggingsbeleid heeft het bestuur vervolgens ook een continuïteitsanalyse laten uitvoeren. In een dergelijke analyse, die op grond van regelgeving minimaal eens per drie jaar moet plaatsvinden, wordt het bestaande beleid doorgerekend op een horizon van 15 jaar. De uitkomsten van deze continuïteitsanalyse hebben bevestigd dat het lagere verwachte rendement tot een lagere verwachting voor wat betreft de toekomstige toeslagverlening (indexatie) leidt. Dienovereenkomstig heeft het bestuur besloten de indexatieambitie realistischer te formuleren inhoudende dat op lange termijn een indexatie van circa 40% van de prijsindex wordt verwacht.

UFR, marktrente en dekkinggraad

DNB introduceerde begin 2012 een wijziging van de methodiek op basis waarvan de waarde van de toekomstige dekkinggraad vanaf ultimo 2011 diende te worden berekend. Voorheen werd deze waarde berekend aan de hand van de zuivere marktrente. Nadien werd een rentecurve gepubliceerd die gebaseerd was op de gemiddelde marktrente over de drie voorgaande maanden. Met ingang van 30 september 2012 werd de methodiek wederom gewijzigd. DNB introduceerde een rentecurve die voor de looptijden vanaf 20 jaar gebaseerd is op de zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR), een kunstmatig vastgesteld renteniveau dat een lange termijn inschatting vormt van de toekomstige rente. Voor de looptijden tot 20 jaar wordt onveranderd de gemiddelde marktrente gedurende de drie voorgaande maanden gehanteerd. Voor de dekkinggraad die pensioenfondsen aan DNB moeten rapporteren, leidde deze wijziging in de rentecurve tot een verbetering van de dekkinggraad omdat de UFR-rentecurve hoger ligt dan de actuele

---

marktrentecurve. In de praktijk kunnen pensioenfondsen op de financiële markten echter niet tegen een gemiddelde rente, dan wel een UFR-rente, beleggen. Daardoor kan het renterisico op de waardeontwikkeling van de pensioenverplichtingen minder goed worden beheerst dan voorheen toen die waardeontwikkeling geheel werd bepaald door de marktrente.

Het bestuur heeft naar aanleiding van het bovenstaande besloten om de pensioenverplichtingen ook op basis van de marktrente te bepalen en de vermogensbeheerder opdracht gegeven om het renterisico op basis daarvan af te dekken. Gelet op het feit dat de marktrentecurve eind 2012 lager was dan de UFR rentecurve waren de pensioenverplichtingen op basis van marktrente hoger. Op basis van de marktrente bedroeg de economische dekkingsgraad daardoor slechts 93,3%. De DNB dekkingsgraad bedroeg 97,6%.

Verzekerdenbestand

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2011	102	364	415	881
Mutaties door:				
Ontslag met premievrije aanspraak	-96	96	-	0
Ingang pensioen	-2	-19	34	13
Overlijden	0	-2	-20	-22
Afkoop	0	-1	-6	-7
Mutaties per saldo	-98	74	8	-16
Stand per 31 december 2012	4 ¹⁾	438	423	865

Specificatie pensioengerechtigden

	2012	2011
Ouderdompensioen	304	303
Nabestaandenpensioen	115	108
Wezenpensioen	4	4
Totaal	423	415

1) Waarvan 2 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

Beleggingsparagraaf

Macro-economische en financiële marktontwikkelingen in 2012

In het begin van 2012 bleek de wereldeconomie sterker dan verwacht na de recessie-angst gedurende de zomer van 2011. De groei van de wereldeconomie bleef in de buurt van de lange-termijn trend. Er was geen sprake van een recessie en de economische cijfers en groei van de bedrijfswinsten waren in het algemeen boven verwachting. Als uitzondering op deze over het algemeen positieve trend bleef Europa in een recessie, zij het niet een diepe recessie. De landen in de periferie van de eurozone deelden in de malaise, terwijl de Duitse economie juist robuust was.

In het tweede kwartaal werd de fragiele aard van de economische opleving duidelijk toen de groei van de Amerikaanse economie afnam, gevolgd door veel van de grotere opkomende economieën waaronder China, Brazilië en India. Europa kwam weer in de ban van de schuldencrisis. Tot op zekere hoogte werd dit veroorzaakt door de onzekerheid over de Griekse verkiezingen die gepland waren in juni, wat uiteindelijk een regering opleverde die zich nog steeds in grote lijnen inzette voor verdere bezuinigingen. Echter, de zorgen over het Spaanse bankensysteem werden ook steeds groter, net als een gebrek aan overtuiging dat de Europese beleidsmakers het vermogen hadden om binnen de eurozone de bredere problemen aan te pakken. Deze bezorgdheid werd gedeeltelijk weggenomen aan het einde van de periode, waarbij de EU-top eind juni leidde tot potentiële stappen voorwaarts in, bijvoorbeeld, het aanpakken van de solvabiliteit van banken en de oprichting van een gemeenschappelijke toezichthouder voor banken binnen de eurozone. Deze bescheiden stappen vooruit verminderden de nervositeit op de financiële markten. Op 26 juli was het ECB-president Mario Draghi die een sterk signaal stuurde naar de financiële markten dat de ECB alles zou doen wat nodig was om de euro te steunen. Zijn opmerking op een conferentie in Londen eindigde met zijn inmiddels beroemde woorden "... en geloof me, het zal genoeg zijn" en dit was de aanleiding voor een scherpe daling van de rentestanden van de perifere Europese economieën. De daadkracht in deze uitdrukking was genoeg om de perceptie van de financiële markten over de effectiviteit van de beleidsmakers in de eurozone te veranderen. De aandelenmarkten stegen op de laatste dag van juli.

Beleidswijzigingen in andere landen versterkten het marktherstel. Vooral de Federal Reserve in de VS kondigde een nieuwe ronde van monetaire verruiming aan. Aanvullende stimuleringsmaatregelen werden ook aangekondigd in sommige van de grotere opkomende economie, bijvoorbeeld in Brazilië.

Een belangrijke factor die een ruimer monetair beleid mogelijk maakte was de daling van de wereldwijde inflatie, hetgeen duidelijk werd in het begin van het jaar. Dit was het gevolg van de toegenomen stabiliteit in de grondstoffenprijzen en een gematigde loonstijging in vele landen. Het ruime monetaire beleid was een verklaring waarom het rendement op staatsobligaties stabiel bleef, ondanks stijgende aandelenprijzen. De monetaire verruiming ondersteunde de groeiverwachtingen mede door het laag houden van de langetermijnrente.

Dit verklaarde waarom de staatsobligaties met een hogere kredietwaardigheid grotendeels ongewijzigd bleven ondanks de opleving in risicovolle beleggingscategorieën. De inflatieverwachtingen stegen, als gevolg van monetaire verruiming van de centrale bank, hoewel de aanhoudende zwakte in de mondiale economie betekende dat opwaartse druk op de inflatie gedempt bleef.

Wat bleek in de loop van het laatste kwartaal van het jaar was dat de beleidsmaatregelen die waren genomen door de Amerikaanse autoriteiten zeer effectief waren. De druk op de bankensector werd enigszins verlicht en de kredietverlening kwam weer op gang. Dit stond in schril contrast met de situatie in de eurozone, waar de uitvoering van maatregelen ter stabilisatie van de markt onderhevig was aan een hobbelig politiek proces. Ondanks deze verschillen leken vooral de centrale banken goed werk te hebben verricht om de markten te stabiliseren. Het bleek dat de maatregelen in hun rol als "lender of last resort" tot een positief resultaat hebben geleid, althans in het geval van de Amerikaanse Federal Reserve.

Tegen het einde van het jaar waren er geen grote veranderingen meer in de economische omstandigheden van veel ontwikkelde landen. De eurozone bleef in een recessie, zij het met de aantekening dat de recessie minder intens werd. De Duitse economie leek te verzwakken, terwijl de economieën van de zwakkere landen in de periferie minder snel krompen. De Amerikaanse economie bleek iets te versnellen op het einde, zij het vanuit een laag niveau. In Japan echter bleef de economie erg zwak.

De Chinese economie leek enigszins op te leven in de tweede helft van het jaar. De bezorgdheid over een harde landing in China was een belangrijke zorg voor een groot deel van 2012. Echter, aan het einde van de periode was er meer bewijs dat niet alleen de economie een dieptepunt had bereikt, maar zelfs lichtjes versnelde. Deze lichte versnelling had ook positieve neveneffecten voor andere landen en Azië in het bijzonder.

Ontwikkeling financiële markten in de loop van 2012

Beleggers gedroegen zich zeer risicomijdend of waren juist zeer bereid om risico te nemen. De stemming wisselde van het ene uiterste naar het andere uiterste. Beleggers namen risico op momenten dat de stemming over de economische vooruitzichten positief was en waren risicomijdend als er negatief nieuws was. De aandelenmarkten stegen aan het begin van het jaar en in de tweede helft van het jaar. Daartussen waren de aandelenmarkten erg risicomijdend.

Het eerste kwartaal was een voortzetting van de opleving die begonnen was aan het einde van 2011. De aandelenmarkten boekten winst en in veel gevallen werd een groot deel van de achterstand opgelopen in de zomer van 2011 teruggewonnen. Het grootste deel van de opleving vond plaats in de eerste paar weken van het jaar, waarna veel markten in een smalle bandbreedte bleven hangen alvorens wat terrein te verliezen tegen het einde van maart.

De brede wereldindex steeg met 11% in lokale valuta gedurende het kwartaal, vooral in de maand januari. Terwijl de meeste regio's rond dit gemiddelde zaten, deden Japanse aandelen het beduidend beter met een rendement van bijna 20%. De grondstofprijzen herstelden ook. Gemiddeld was het rendement lager dan voor aandelen, ondanks de aanzienlijke stijging van de olieprijs die veroorzaakt werd door verhoogde politieke spanningen tussen Israël en Iran. In de valutamarkten werd de neerwaartse trend in de euro van eind 2011 tot een halt gebracht. Er was weinig verandering in de koers ten opzichte van de dollar en de euro apprecieerde ten opzichte van de Japanse yen. Valuta's van opkomende markten herstelden na de scherpe daling in het afgelopen najaar.

In de vastrentende markten bleef de rente op staatsobligaties met een hoge kredietwaardigheid vrijwel onveranderd, ondanks het herstel van de risicovolle beleggingscategorieën. De 10-jarige Duitse staatsrente bleef onder de 2% en de rentecurve bleef behoorlijk steil. De rente-opslag voor landen uit de periferie liet een afwisselend beeld zien. De Spaans lange rente ten opzichte van Duitsland bleef onveranderd, terwijl de Italiaanse rente-opslag daalde hoewel deze in historisch perspectief nog steeds op een hoog niveau lag. De rente-opslag op Franse staatsobligaties daalde eveneens licht. De rente-opslag op bedrijfsobligaties daalde, vooral voor financiële instellingen in Europa. De rente-opslag op high yield en leningen van opkomende markten daalde ook aanzienlijk.

De neerwaartse druk die ontstond op risicovolle beleggingscategorieën gedurende het eerste kwartaal hield aan tot het midden van het jaar. De aandelenmarkten daalden in het tweede kwartaal en de brede wereldindex daalde met 5% in lokale valuta. De aandelenmarkten voor de ontwikkelde en opkomende regio's lieten hetzelfde beeld zien, met Japan als uitzondering met een daling van 10%. De daling was echter minder groot dan de winsten die gemaakt waren aan het begin van het jaar. Wereldwijde aandelen stegen met 7% in de eerste helft van het jaar in lokale valuta, waarbij Amerikaanse aandelen het nog beter deden en Europese aandelen achterbleven. Gedurende het tweede kwartaal was de winst die gemaakt was in het eerste kwartaal vrijwel volledig verloren gegaan, maar een opleving in juni zorgde toch nog voor een positief resultaat.

De rente op staatsobligaties met een hoge kredietwaardigheid daalde langzaam gedurende het tweede kwartaal, wat vooral een weergave was van de lagere inflatieverwachtingen. De 10-jaars Duitse rente daalde van 1,8% naar 1,6%. De rente op Amerikaanse en Britse obligaties nam ook af. Echter, de rentestanden van landen in de periferie van de Eurozone liepen weer op, waarbij de 10-jaars

Spaanse rente steeg tot bijna 7%. In de valutamarkten was het belangrijkste thema de zwakte van de euro ten opzichte van de valuta's van een reeks van ontwikkelde markten.

In het tweede kwartaal steeg de rente-opslag op bedrijfsobligaties en dan vooral van financiële instellingen, op high yield en dollarschuld van opkomende markten. Daarbij daalden de grondstoffenprijzen fors. De breed samengestelde grondstoffenindex daalde met 5% in dollartermen, terwijl olie en industriële metalen nog sterker in prijs daalden. Edelmetalen, waaronder goud, daalden minder hard in prijs.

Tegen het einde van het tweede kwartaal was het verschil in waardering tussen aandelen en staatsobligaties zeer groot in historisch perspectief, maar toch bleven beleggers een risico-averse houding aannemen gedreven door de economische en financiële omstandigheden.

In het derde kwartaal vond er een ommekeer plaats, nadat de president van de ECB zijn steun voor de euro had uitgesproken. Wereldwijde aandelen stegen met ongeveer 6% gemiddeld in lokale valuta, met alleen Japan dat achterbleef. Europese aandelen deden het beter dan het wereldwijde gemiddelde en vooral de Spaanse aandelenmarkt had een grote uitschieter. Ook de grondstoffenprijzen stegen sterk met circa 10% in dollars.

De rente op staatsobligaties bleef stabiel of daalde enigszins en bleef daarmee op het lage niveau dat eerder in het jaar was bereikt. De 10-jaars Duitse rente daalde van 1,6% naar 1,4%, terwijl de Amerikaanse rente ongeveer gelijk bleef. De rente op staatsobligaties uit de periferie daalde sterk, waarbij de 10-jaars Italiaanse rente daalde van 5,7% naar 5,1% en de 10-jaars Spaanse rente een half procent daalde naar 6%.

In valutamarkten was het belangrijkste thema de opleving van de euro ten opzichte van de valuta van andere ontwikkelde markten. Ten opzichte van de Amerikaanse dollar steeg de euro van 1,20 naar 1,30. De valuta van opkomende markten stegen ook, wat een teken was dat beleggers bereid waren om meer risico te nemen.

De rente-opslag op bedrijfsobligaties, vooral van financiële instellingen, high yield en dollarschuld van opkomende markten daalde.

De regio Europa presteerde beduidend beter dan andere regio's. Dit kwam vooral doordat het goede nieuws vooral uit Europa kwam en veel beleggers de grote negatieve posities terugdraaiden die ze hadden opgebouwd in Europa en de periferie van de eurozone.

De relatieve waardering van de verschillende beleggingscategorieën was niet het belangrijkste thema in de markt, maar de risicopremie bleef aantrekkelijk ook na de opleving. Echter, de bereidheid van beleggers om risico te nemen was duidelijker zichtbaar in de obligatiemarkt dan de aandelenmarkt. De meer risicovolle obligaties, bijvoorbeeld met een langere looptijd of een hoger kredietrisico, behaalden een hoger rendement terwijl in de aandelenmarkten vooral de defensieve aandelen het goed deden.

De opleving van de risicovolle beleggingscategorieën zette door naar het einde van het jaar toe, hoewel op een meer bescheiden tempo. Wereldwijde aandelen kenden een kleine dip begin november, maar behaalden in het vierde kwartaal alsnog een rendement van 3%. Voor 2012 als geheel stegen wereldwijde aandelen met meer dan 16% in lokale valuta.

Tussen de regio's waren er duidelijk verschillen. Japanse aandelen stegen met bijna 20% in lokale valuta, terwijl Amerikaanse aandelen nagenoeg onveranderd bleven. Europese aandelen en opkomende markten stegen met circa 5%. Niet alle risicovolle beleggingscategorieën hadden een goed kwartaal. De grondstoffenprijzen daalden met 6%.

Euro staatsobligaties bleven onveranderd met bijvoorbeeld de 20-jaars Duitse rente stabiel op 2%. Ook de rente op Amerikaanse staatsobligaties bewoog nauwelijks. Daarentegen daalde de rente op staatsobligaties uit de periferie van de eurozone, net als voor

staatsschuld uit andere landen, bedrijfsobligaties, high yield en schuld van opkomende markten. De opleving in de schuld van financiële instellingen was het meest opvallend. De rente-opslag was gedurende het jaar gedaald van 4,5% naar 1,5%.

In de valutamarkten was het belangrijkste thema de zwakte van de Japanse yen, die bijna 15% daalde ten opzichte van de euro. De stijging van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar, die ingezet werd in de zomer, zette door en de euro steeg tot boven 1,30 dollar. Gemiddeld genomen stegen ook de valuta van opkomende markten ten opzichte van de Amerikaanse dollar.

Een ander kenmerk van de financiële markten was de lagere volatiliteit aan het einde van het jaar. De beweeglijkheid van de aandelenbeurzen viel terug naar een niveau van voor het uitbreken van de financiële crisis van 2007 tot 2009. Ook de beweeglijkheid van de obligatiemarkten nam behoorlijk af.

Ontwikkelingen bij Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.

Op de beleggingen (exclusief swap overlay) werd over 2012 een positief resultaat behaald van 12,43% ten opzichte van de benchmark van 11,37%. Dit resultaat is exclusief de belegging in het ABN AMRO Converging Europe Investment Fund welke een private equity fund betreft, waarvoor een benchmark voor de performance zich moeilijk laat vaststellen gegeven het specifieke karakter van de individuele investeringen in het fonds.

Het resultaat over 2012 op de totale beleggingen inclusief de belegging in het ABN AMRO Converging Europe Investment Fund bedroeg 12,4%.

Net als 2011 stond 2012 voor het pensioenfonds in het kader van het verlagen van het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille met als einddoel een strategische benchmark waarbij 90% van de belegging is gealloceerd naar vastrentende waarden en 10% naar zakelijke waarden. Na een bijstorting van de sponsor in maart, waarvan het grootste deel langlopend (€ 2,5 miljoen ten behoeve van de euro credit portefeuille en € 2,0 miljoen ten behoeve van de staatsobligatie portefeuille), werd op 1 augustus een swap overlay portefeuille geïmplementeerd ten behoeve van het gerichter afdekken van het renterisico van de verplichtingen.

Naar aanleiding van een ALM studie, uitgevoerd door AZL, is op 5 december een nieuwe strategische allocatie geïmplementeerd. Tot 5 december bestond het gehanteerde strategische beleggingsbeleid uit 56% Europese staatsobligaties, 31% aandelen en 13% bedrijfsobligaties. Na implementatie van de nieuwe strategische allocatie bestond het gehanteerde strategische beleggingsbeleid uit 45% Europese staatsobligaties, 45% bedrijfsobligaties (gelijk verdeeld over een euro en global mandaat) en 10% aandelen (nagenoeg gelijk verdeeld over een ontwikkelde en een opkomende markten mandaat alsmede het eerder genoemde belang in private equity).

De doelstelling van de vastrentende waarden portefeuilles tezamen met de swap overlay portefeuille is het afdekken van een gedeelte van het renterisico van de verplichtingen van het pensioenfonds. Strategisch werd gedurende 2012 een afdekking van 70% van het renterisico nagestreefd.

Met de implementatie van de nieuwe strategische normportefeuille is de allocatie naar aandelen verlaagd, waardoor het niet meer efficiënt wordt geacht om het valutarisico af te dekken. Zodoende is besloten om met de implementatie van de nieuwe strategische allocatie deze valuta afdekking te beëindigen.

Ultimo 2012 was de beleggingsportefeuille, zoals in beheer bij BlackRock (exclusief private equity), op de volgende wijze verdeeld:

Aandelenportefeuille ontwikkelde markten:	3,0%
Aandelenportefeuille opkomende markten:	3,3%
Europese staatsobligaties:	46,6%
Euro Bedrijfsobligaties:	23,0%
Global Bedrijfsobligaties:	23,1%
Cash:	0,4%
Valuta afdekking:	0,3%
Swap portefeuille:	0,3%
Totaal	100,0%

Risicoparagraaf

Inleiding

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioenverplichtingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleid van het pensioenfonds en de risico's die het pensioenfonds bij de uitvoering van zijn taken loopt. Voor de wijze waarop deze risico's zijn afgedekt en een kwantificering van deze risico's wordt verwezen naar de risicoparagraaf in de jaarrekening.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur heeft zijn beleid verwoord in de ABTN. Algemene leidraad voor het uitvoeren van zijn beheertaken is risicomijndend operationeel management. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- ALM;
- dekkingsgraad;
- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- toeslagbeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- beleid ten aanzien van uitbesteding.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's. De meest recente ALM-studie dateert van het jaar 2012.

De invloed van deze sturingsmiddelen op de financiële positie van het fonds wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij deze evaluatie speelt zowel de huidige financiële positie, alsmede de financiële positie van het fonds in de toekomst, een rol.

Om te toetsen of het beleid op lange termijn tot de gewenste ontwikkeling leidt, voert het pensioenfonds ten minste eens in de drie jaar een continuïteitsanalyse uit. In aansluiting op de uitgevoerde ALM-studie en de op grond daarvan genomen beleidsbeslissingen heeft het fonds in 2012 tevens een continuïteitsanalyse laten uitvoeren.

Het risicomodel van DNB kent voor een aantal risicocategorieën vastgestelde scenario's ('schokken'). De hoofdletter 'S', aangevuld met een nummer achter een aantal risicocategorieën vertegenwoordigt de code die DNB in het risicomodel voor de desbetreffende risicocategorie hanteert. Bij de berekening van het vereist eigen vermogen (buffers) past het pensioenfonds de standaardmethode toe op basis van de zogenaamde wortelformule (S1 t/m S6). Kwantitatieve en kwalitatieve toelichtingen van deze risico's zijn opgenomen in de 'risicoparagraaf' in de jaarrekening. Het vereiste vermogen wordt berekend op basis van zowel de feitelijke als de strategische beleggingsmix. Doorgaans wordt de hoogste van beide cijfers gehanteerd als zijnde het vereist eigen vermogen.

Financiële risico's

Matchingsrisico

Het matchingsrisico is het risico dat de looptijd en rentegevoeligheid tussen de beleggingen en de pensioenverplichtingen niet op elkaar zijn afgestemd. Wanneer een pensioenfonds aan zijn verplichtingen moet voldoen (pensioenen uitbetalen), dienen daarvoor op tijd de beschikbare middelen vrij te komen. Het pensioenfonds heeft gedurende het laatste kwartaal van 2008 besloten om de duration van de vastrentende waarden te verlengen. Hiermee wordt 70% van het renterisico ten opzichte van de nominale verplichtingen afgedekt. Het strategisch beleggingsbeleid wordt door middel van een ALM-studie afgestemd op de verplichtingen van het pensioenfonds, inclusief het streven naar waardevastheid van ingegane pensioenen en premievrije pensioenaanspraken. Door het strategische beleggingsbeleid om de drie jaar te herijken aan de hand van een nieuwe ALM-studie, kan worden ingespeeld op wijzigingen in het risicoprofiel van de pensioenverplichtingen en in de risicoperceptie van het bestuur van het pensioenfonds. Zoals elders in dit jaarverslag is verwoord, heeft het bestuur naar aanleiding van de in 2012 uitgevoerde ALM-studie besloten om het beleggingsbeleid aan te passen en daarmee de bestaande risico's verder te verkleinen.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele toeslagverlening over de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het solvabiliteitsrisico bestaat uit de volgende risicocategorieën:

- Renterisico (S1).
- Zakelijke waarden risico (S2).
- Valutarisico (S3).
- Grondstoffenrisico (S4).
- Kredietrisico (S5).
- Verzekeringstechnisch risico (S6).

Renterisico (S1)

Pensioenfondsken kennen doorgaans een langere looptijd voor hun verplichtingen dan voor hun bezittingen. Vanwege deze mis match ondervindt een fonds renterisico. Immers bij een rentedaling zullen de verplichtingen sterker toenemen in waarde dan de bezittingen. Het standaardmodel van DNB bevat voorgeschreven rentescenario's (verschuiving actuele rentetermijnstructuur via voorgeschreven rentefactoren) om het vereist eigen vermogen voor dit risico te bepalen. De marktwaarde van de beleggingen in vastrentende waarden fluctueert als gevolg van veranderingen in de marktrente. Bij de bepaling van het beleggingsbeleid weegt het bestuur van het pensioenfonds zorgvuldig de voordelen (meer zekerheid) en nadelen (minder rendement) van afdekking van het renterisico af. Het beleid van het pensioenfonds is gericht op de afdekking van 70% van het renterisico ten opzichte van de nominale verplichtingen.

Zakelijke waarden risico inclusief actief risico en liquiditeitsrisico (S2)

De waarde van de beleggingen fluctueert met de koerswijzigingen van de effecten waarin wordt belegd. Dit risico neemt toe bij een beperking van de spreiding van effecten in de portefeuille. De risico's kunnen verder toenemen wanneer gebruik gemaakt wordt van geschreven optieposities, indien belegd wordt met geleend geld of indien waardepapieren worden verkocht die het pensioenfonds niet bezit ('short selling'). Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds sluit het beleggen met geleend geld in principe uit evenals het verkopen van waardepapieren die het pensioenfonds niet bezit. Evenmin staat het beleggingsbeleid het schrijven van opties toe, tenzij het call opties betreft en deze gedekt worden door onderliggende activa. Omdat de vermogensbeheerders ten opzichte van de strategische portefeuille in hun portefeuille afwijkende posities innemen, is er sprake van actief beheer. Door dit actief beheer ontstaan extra risico's die tot uitdrukking komen in een verzwaring van de standaardbuffer.

Risico actief beheer is alleen relevant voor de opkomende markten aandelenportefeuille. Het risico actief beheer wordt bepaald met behulp van een tracking error. Dit is een indicator voor de afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en de waardeontwikkeling van de benchmark. Bij een tracking error van minder dan 1% is geen extra buffer nodig. Op basis van informatie van de vermogensbeheerder is voor de aandelen opkomende markten rekening gehouden met een tracking error van 4,57% ultimo 2012. De benodigde buffer voor deze categorie stijgt hierdoor van respectievelijk 35% naar 40,2%.

Beleggingsrisico's alternatieve beleggingen

Alternatieve beleggingen zijn net als beleggingen in de traditionele categorieën (waaronder aandelen) onderhevig aan risico's. Risico's worden veroorzaakt doordat beleggers zekere bedragen (hun initiële investeringen) opgeven in ruil voor onzekere inkomsten in de toekomst. Voorbeelden van algemene risico's zijn onder meer debiteurenrisico (tegenpartij kan failliet gaan) en inflatierisico (geldontwaarding). Alternatieve beleggingen zijn daarnaast onder te verdelen in diverse categorieën, waarvan de risicoprofielen onderling aanzienlijk kunnen variëren en dus ook de beleggingsrisico's. Het fonds belegt met een gemaximeerde inleg in het ABN AMRO Convergence Europe Investments SCA, SICAR. Deze beleggingsvennootschap belegt in niet-beursgenoteerde vennootschappen in Oost-Europa. De vennootschap staat onder toezicht van de Luxemburgse financiële autoriteit CSSF.

Valutarisico (S3)

Valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde valuta verslechtert als gevolg van veranderingen van vreemde valutakoersen. De kans dat de wisselkoers van vreemde valuta verslechtert ten opzichte van de euro betekent een risico voor een pensioenfonds omdat verplichtingen veelal in euro luiden en bezittingen (deels) in vreemde valuta. Dit risico is van belang voor zowel directe posities in een valuta, als voor beleggingen die gewaardeerd zijn in een andere valuta.

Omdat het belang in vreemde valuta aandelenbeleggingen na de wijziging van het strategisch beleggingsbeleid nog slechts beperkt van omvang zijn, wordt dit valutarisico sinds december 2012 niet meer afgedekt.

Grondstoffenrisico (S4)

Fondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. Het pensioenfonds belegt zelf niet in grondstoffen en hoeft daarom geen rekening te houden met een solvabiliteitsopslag uit hoofde van grondstoffenrisico.

Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico wordt ook wel aangeduid als debiteurenrisico. De waarde van de beleggingen in vastrentende waarden wordt onder meer beïnvloed door de ontwikkeling van de kredietwaardigheid van de effecten uitgevende instellingen. Met name door beleggers gemaakte inschatting van de waarschijnlijkheid van het tijdig voldoen van rente- en aflossingsverplichtingen door de debiteur is hierbij bepalend. Ter beperking van het kredietrisico gelden binnen het pensioenfonds restricties voor de samenstelling van de vastrentende portefeuilles met betrekking tot geografische spreiding, verdeling over verschillende debiteurencategorieën, de minimale kwaliteit van de debiteur ('rating') en voor de omvang van de beleggingen per debiteur.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Naast de financiële risico's staat het fonds bloot aan verzekeringstechnische risico's. Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). De sterftetrend zelf dient te worden meegenomen bij de bepaling van de voorziening voor risico fonds. Het pensioenfonds hanteert daartoe actuele overlevingstafels waarin rekening wordt gehouden met de verwachte toekomstige sterftetrendontwikkeling.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Ten behoeve van hun risicomanagement dienen pensioenfondsen rekening te houden met concentratierisico, wat kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het eigen vermogen. De concentratie van risico's bevindt zich voornamelijk in een aantal belangen in Europese staatsobligaties met hoge kredietwaardigheid, die worden aangehouden met het doel van een beperking van het renterisico van de pensioenverplichtingen.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat het fonds onvoldoende liquide middelen heeft om betalingen, waaronder de pensioenuitkeringen, te verrichten. Het pensioenfonds kende per saldo op jaarbasis al een netto uitstroom van middelen omdat de pensioenuitkeringen groter zijn dan de reguliere premie-inkomsten. Sinds augustus 2012 ontvangt het fonds geen reguliere premie-inkomsten meer. Het liquiditeitsrisico wordt vooralsnog echter beperkt geacht doordat de beleggingen van het pensioenfonds over het algemeen zeer liquide zijn en op korte termijn verkocht kunnen worden (behoudens de private equity belegging). Het liquiditeitsrisico wordt ook beperkt door de invulling van het cashmanagement. De administrateur ziet toe op een juiste afstemming van de inkomende en uitgaande kasstromen van het fonds. Daarnaast loopt het fonds een liquiditeitsrisico uit hoofde van openstaande derivatenposities.

Inflatierisico

Het pensioenfonds kent een voorwaardelijk toeslagenbeleid en communiceert dit beleid, conform wettelijke voorgeschreven formuleringen, naar alle deelnemers, slapers en gepensioneerden. Aangetoond is dat het toeslagenbeleid consequent wordt uitgevoerd. Het pensioenfonds gebruikt geen direct aan inflatie gerelateerde instrumenten om dit risico af te dekken.

Niet financiële risico's

Sponsorrisico

Het pensioenfonds heeft een directe economische en contractuele band met de werkgever als sponsor van het pensioenfonds. Deze afhankelijkheid vertaalt zich in risico's voor het pensioenfonds, de zogenaamde sponsorrisico's. Voorbeelden van sponsorrisico's zijn onder meer: faillissementsrisico, betalingsonmacht van de sponsor veroorzaakt door negatieve ontwikkelingen bij de sponsor, financieringsrisico, beëindiging van de relatie met de sponsor en belangenverstrengeling tussen het pensioenfonds en de sponsor. Met de beëindiging van de pensioenregeling per 1 augustus 2012 zijn de reguliere premie-inkomsten per die datum gestopt. Het sponsorrisico beperkt zich sindsdien tot het faillissementsrisico, dan wel een betalingsonmacht van de werkgever, indien het pensioenfonds op dat moment krachtens de geldende uitvoeringsovereenkomst een beroep op een bijstorting zou willen doen om een verlaging van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten te voorkomen.

Omgevingsrisico

Hieronder worden risico's verstaan als gevolg van externe veranderingen. Gedacht kan worden aan veranderingen in de maatschappelijke wens om duurzaam te beleggen.

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen.

Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling. Voor deze operationele risico's geldt wel dat een verregaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich mee kan brengen. De operationele uitvoering voor wat betreft het pensioenbeheer geschiedt door AZL N.V.

Het bestuur heeft van AZL over 2012 een ISAE 3402 type II rapportage ontvangen alsmede een door de AZL-directie afgegeven In Control Statement. Gelijksortige statements zijn ook door de vermogensbeheerder BlackRock en de custodian State Street afgegeven. Het bestuur heeft hiervan zorgvuldig kennis genomen en bevestigd gezien dat de risico's beperkt zijn.

Uitbestedingsrisico's

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft voorts geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen e.d. Het bestuur erkent voorts dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL N.V.

Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert het pensioenfonds zich volledig aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding. Het pensioenfonds beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de PW bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA).

IT risico

De informatietechnologie is een belangrijke risicocategorie voor pensioenfondsen. Omdat het merendeel van de fondsen de IT hebben uitbesteed, is dit risico tot een uitbestedingsrisico geworden. Dit geldt ook voor Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.

Integriteitsrisico

DNB verstaat hieronder het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding, een en ander in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door het fonds opgestelde normen. Bij de beheersing van dit risico kan gedacht worden aan onder meer gedragscodes en procesmatige waarborgen.

Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. heeft een gedragscode en een compliancebeleid. Beide zijn een wettelijke verplichting en DNB ziet actief toe op naleving. Een regeling voor omgang met integriteitgevoelige functies komt relatief weinig voor. DNB toetst voorts nieuwe bestuursleden.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het pensioenfonds maatregelen treffen. Eén risico is dat de fondsstukken niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een ander risico is dat men als pensioenfondsbestuurder in persoon kan worden aangesproken. Een derde risico betreft het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid, dit maakt het pensioenfonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren door partijen die het pensioenfonds heeft ingehuurd.

Voor bovengenoemde risico's heeft het pensioenfonds de navolgende maatregelen genomen:

1. Het pensioenfonds heeft een uitvoeringsorganisatie en adviserend actuaaris aangesteld. Deze toetsen bij wetwijzigingen de fondsstukken en stellen waar nodig wijzigingen voor aan het bestuur.
2. Er is een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

3. Het pensioenfonds ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.
4. Met alle toeleveranciers zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft het pensioenfonds activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme ontstaat van controle van de ene door de ander partij.

De hiernaast genoemde risico's zijn niet limitatief, maar de juiste afdekking van deze genoemde risico's geven wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van het pensioenfonds.

Beheersing van de risico's

De overeenkomst tot dienstverlening bevat een omschrijving van de taken en bevoegdheden van AZL. De administratie van het fonds omvat de (pensioen)aansprakenadministratie, de deelnemersadministratie, de uitkeringenadministratie en de financiële administratie. Ieder kwartaal rapporteert de administrateur aan het bestuur over de voortgang van de administratieve uitvoering. Knelpunten, klachten en voorstellen tot afhandeling daarvan vormen onderdeel van deze rapportage.

Om aan de behoefte van het bestuur aan zekerheid en daarmee aan kwaliteitsgaranties tegemoet te komen, is AZL N.V. gecertificeerd volgens de richtlijnen van ISAE3402. AZL heeft ook over 2012 een ISAE3402 type II rapport aan het bestuur beschikbaar gesteld. Daarnaast heeft het management van AZL door middel van een 'In Control Statement' een verklaring afgegeven ten aanzien van processen en procedures die geen onderdeel uitmaken van de ISAE3402 rapportage.

Voor wat betreft de uitbestedingsrisico's kan voorts worden opgemerkt dat het bestuur periodiek overleg heeft gevoerd met AZL N.V. over de dienstverlening inclusief de service level agreement. In 2011 is de overeenkomst alsmede de bijbehorende service level agreement voor het laatst integraal geactualiseerd. In 2012 is een addendum overeengekomen voor wat betreft de dienstverlening inzake actuariële advisering.

Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan BlackRock. Met deze partij is een vermogensbeheerovereenkomst gesloten, waarin de beleggingsrestricties zijn uitgewerkt. De vermogensbeheerder bewaakt middels haar risicomanagementsysteem de beleggingsportefeuille zodat deze steeds voldoet aan bedoelde restricties. Afwijkingen dienen te worden gemeld, gevolgd door correcties dan wel akkoordbevinding van het bestuur met deze afwijkingen. BlackRock verstrekte over de periode oktober 2011 tot en met september 2012 een ISAE 3402 type II rapport, met een aanvullende verklaring over het vierde kwartaal van 2012.

Het bestuur toetst op basis van de rapportages van de vermogensbeheerder of voldaan wordt aan de overeengekomen beleggingsrestricties. Het bestuur bewaakt tevens het voldoen aan wet- en regelgeving. Het bestuur ontvangt maandelijks beleggingsrapportages van de vermogensbeheerder, zodat er continue inzicht bestaat in de handelingen, risico's in bijvoorbeeld landen en valuta's en status van de beleggingen.

Het bestuur streeft naar een zodanige invulling van zijn beleid dat jaarlijks wordt voldaan aan de eisen ten aanzien van de financiële positie.

Om dit te bewerkstelligen beschikt het bestuur over de volgende sturingsmiddelen:

- de hoogte van de toekomstige toeslagverlening;
- het beleggingsbeleid.

De invloed van deze sturingsmiddelen op de financiële positie van het pensioenfonds wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij deze evaluatie speelt zowel de huidige financiële positie, alsmede de financiële positie van het pensioenfonds in de toekomst, een rol.

Verwachte ontwikkelingen in het komend jaar

Door de ook elders in dit jaarverslag gememoreerde extra storting van € 8 miljoen aan het begin van 2013, is de financiële positie van het pensioenfonds aanzienlijk verbeterd. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2013 bedroeg de DNB dekkingsgraad 107,3%. De stijging ten opzichte van de dekkingsgraad ultimo 2012 werd vooral veroorzaakt door de genoemde extra storting. Ook de ontwikkeling van de beleggingen en de daling van de waarde van de pensioenverplichtingen droegen in positieve zin bij.

Het bestuur zal de ontwikkeling van de dekkingsgraad uiteraard nauwgezet blijven volgen. Verder zal in 2013 aandacht worden geschonken aan de laatste noodzakelijke aanpassingen van de fondsdocumenten naar aanleiding van de beëindiging van de uitgevoerde pensioenregeling per 1 augustus 2012. Een ander belangrijk aandachtspunt voor het bestuur wordt gevormd door het verkennen van de toekomst van het fonds en het zorg dragen voor een goede voorbereiding op een eventuele toekomstige liquidatie van het pensioenfonds.

Nieuwegein, 12 juni 2013

Het Bestuur

W.F.E. Klaassen

A. Benschop

D. Wetzold

C.G. Knibbe

H.M.E. Janssen

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Introductie

In het kader van de principes voor goed pensioenfondsbestuur is een Verantwoordingsorgaan (VO) ingesteld. In het kader van genoemde principes, is het Verantwoordingsorgaan gevraagd een oordeel te geven over het door het bestuur gevoerde beleid over 2012.

Het VO heeft kennis genomen van het concept jaarverslag en de jaarrekening over 2012. Tevens heeft het VO kennis genomen van de notulen van de bestuursvergaderingen.

In het overleg met een delegatie van het bestuur zijn de navolgende onderwerpen aan de orde geweest:

- Prioriteiten van het bestuur.
- Gewijzigde rol en toekomst van het fonds.
- Samenstelling van het bestuur.
- Training en opleiding bestuursleden.
- Communicatieplan.
- Sturingsmiddelen voor de dekkingsgraad.
- De-risking status.
- Beheerkosten en kosten vermogensbeheer.
- Jaarrekening.

Observaties en conclusies

Het bestuur heeft in 2012 een consistent beleid gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en gewaarborgd zijn. Het verkleinen van de omvang van het bestuur acht het VO verantwoord en passend bij de huidige status van het fonds, hetgeen dit jaar is gewijzigd in een volledig gesloten fonds.

Ten aanzien van de toekomst van het fonds verwacht het VO dat het bestuur de mogelijke scenario's inclusief buy-out nader kan gaan inventariseren. Het VO is positief over het voornemen van het bestuur om de in dit kader benodigde kennis te verwerven middels gerichte training/opleiding.

Ten aanzien van het doorgevoerde beleid van de-risking zijn wij positief, waarbij wel aan het bestuur gevraagd is te bestuderen of de kosten voor vermogensbeheer in dit kader kunnen worden verlaagd. Verder is belangrijk dat er voldoende sturingsmiddelen beschikbaar blijven om het herstel van de dekkingsgraad verder te bevorderen. Wat betreft beheerskosten is de veronderstelling dat deze ook omlaag kunnen nu er sprake is van een volledig gesloten fonds.

Het VO blijft benadrukken dat in tijden van onzekerheid en veranderingen een heldere communicatie zeer van belang is richting alle belanghebbenden bij het pensioenfonds. We hebben inmiddels vernomen dat het in 2012 opgestelde communicatieplan nog in de eerste helft van de 2013 zal worden geactualiseerd. Advies is hierbinnen ook aandacht te besteden aan de aspecten van het maatschappelijk verantwoord beleggen van het door het Pensioenfonds beheerde vermogen alsmede de reële indexatieverwachting in het licht van huidige marktomstandigheden en het gevoerde de-risking beleid.

Nieuwegein, 27 mei 2013

H.J. Dodde
E. Dijkshoorn
G. Mei

Reactie van het bestuur op het oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor de constructieve samenwerking alsmede het in diens oordeel verwoorde vertrouwen ten aanzien van het door het bestuur gevoerde beleid. In reactie op de diverse door het Verantwoordingsorgaan geformuleerde observaties en conclusies zal het bestuur zich vanzelfsprekend inzetten om hier zo nodig actie op te ondernemen.

Zo zal het bestuur in gesprek gaan met de vermogensbeheerder om te bezien in hoeverre een reductie van de vermogensbeheerkosten uit hoofde van de doorgevoerde de-risking van het beleggingsbeleid mogelijk is. De uitvoeringskosten als zodanig alsmede de transparantie daarin zijn een blijvend aandachtspunt voor het bestuur, zowel voor wat betreft de kosten van het vermogensbeheer als ook voor wat betreft het pensioenbeheer. In dat laatste kader merkt het bestuur op dat er met de administrateur reeds afspraken zijn gemaakt die tot een reductie van de kosten van de pensioenadministratie leiden. Ook wordt bekeken in hoeverre aanpassingen in de wijze waarop het fonds is georganiseerd kunnen bijdragen aan kostenreductie, bijvoorbeeld door een lagere vergaderfrequentie en daarmee samenhangende advieskosten. Het bestuur tekent daar wel bij aan dat de voor de komende jaren verwachte wijzigingen in wet- en regelgeving naar verwachting kosten zullen blijven veroorzaken, zelfs nu het fonds sinds 1 augustus 2012 volledig gesloten is.

Het bestuur onderschrijft de noodzaak van een goede communicatie met alle belanghebbenden. De aanpassingen in het communicatieplan naar aanleiding van de sluiting van het fonds vormt daar een onderdeel van. De beëindiging van de door het pensioenfonds uitgevoerde regeling en de gevolgen van de doorgevoerde de-risking van het beleggingsbeleid voor de toekomstige indexatieambitie zijn reeds aan alle deelnemers medegedeeld.

Voor wat betreft het op een maatschappelijk verantwoorde wijze beleggen van de middelen van het fonds, heeft het bestuur begin 2013 bij de vermogensbeheerder de aandacht gevestigd op het geïntroduceerde verbod op beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, distributie of verkoop van clustermunie of cruciale onderwerpen daarvan. Het bestuur zal zich verder beraden op andere aspecten van een maatschappelijk verantwoorde invulling van haar beleggingen.

Nieuwegein, 12 juni 2013

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2012	2011
Beleggingen [1]		
Zakelijke waarden	7.782	23.894
Vastrentende waarden	76.042	48.846
Derivaten	649	69 ¹⁾
	84.473	72.809
Vorderingen en overlopende activa [2]	1.185	1.294 ¹⁾
Liquide middelen [3]	207	321
Totaal activa	85.865	74.424

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

1) Voor vergelijkingsdoeleinden is de presentatie van de vergelijkende cijfers op deze plaatsen aangepast. Dit heeft geen effect gehad op de waarde van het vermogen of het resultaat van afgelopen jaar.

Passiva	2012	2011
Stichtingskapitaal en reserves [4]	-2.098	-7.536
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	87.202	80.808
Overige technische voorziening [6]	33	123
	87.235	80.931
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico onderneming [7]	172	194
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [8]	2	101
Kortlopende schulden en overlopende passiva [9]	554	734 ¹⁾
Totaal passiva	85.865	74.424

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

1) Voor vergelijkingsdoeleinden is de presentatie van de vergelijkende cijfers op deze plaatsen aangepast. Dit heeft geen effect gehad op de waarde van het vermogen of het resultaat van afgelopen jaar.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2012	2011
Beleggingsopbrengsten [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	1.753	1.894
Indirecte beleggingsopbrengsten	7.660	2.426
Kosten van vermogensbeheer	-135	-169
	9.278	4.151
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [11]	5.831	1.297
Saldo van overdrachten van rechten [12]	0	0
Pensioenuitkeringen [13]	-3.350	-3.602
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [14]		
Pensioenopbouw	-894	-1.050
Rentetoevoeging	-1.235	-933
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	3.356	3.697
Toekomstige kosten	-18	-21
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	67	67
Wijzigen marktrente	-5.461	-9.919
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-165	323
Wijzigen grondslagen:		
– Overgang nieuwe overlevingstafels	-745	0
– Overgang nieuwe ervaringssterfte	-1.299	0
	-6.394	-7.836
Mutatie overige technische voorziening voor risico pensioenfonds [15]	90	37
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico onderneming [16]	22	13

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2012	2011
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [17]	99	-5
Herverzekering [18]	-12	-19
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [19]	-127	-155
Overige baten en lasten [20]	1	5
Saldo van baten en lasten	5.438	-6.114
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	5.438	-6.114

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2012	2011
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	5.641	1.408
Overige	36	5
	5.677	1.413
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-3.354	-3.601
Premies herverzekering	-4	-3
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-327	-224
	-3.685	-3.828
<i>Totaal pensioenactiviteiten</i>	<i>1.992</i>	<i>-2.415</i>
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	2.218	1.418
Verkopen en aflossingen beleggingen	54.817	7.603
	57.035	9.021
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-59.101	-6.296
Kosten van vermogensbeheer	-40	-173
	-59.141	-6.469
<i>Totaal beleggingsactiviteiten</i>	<i>-2.106</i>	<i>2.552</i>
Mutatie liquide middelen	-114	137
Saldo liquide middelen 1 januari	321	184
Saldo liquide middelen 31 december	207	321

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaglegging. Voor vergelijkingsdoeleinden is de presentatie van de vergelijkende cijfers op enkele plaatsen aangepast. Dit heeft geen effect gehad op de waarde van het vermogen of het resultaat van afgelopen jaar.

Belangrijke ontwikkelingen

Op 8 juni 2012 heeft het bestuur een opzeggingsbrief van de werkgever Henkel Nederland B.V. ontvangen, waarin deze aangeeft de bestaande uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds per 1 augustus 2012 op te zeggen. De opzegging houdt verband met de keuze van de werkgever om een nieuwe, uniforme pensioenregeling aan de werknemers aan te bieden die zal worden uitgevoerd door een verzekeraar. Henkel Nederland B.V. beoogt hiermee de veelheid aan regelingen binnen Nederland terug te brengen.

Door Henkel Nederland B.V. zijn een aantal toezeggingen gedaan, onder andere inzake de voorlopige instandhouding van het pensioenfonds. De jaarrekening 2012 is opgesteld op basis van continuïteitsveronderstelling.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt omtrent haar eigen schattingen en veronderstellingen en die van de partijen aan wie middels overeenkomst werkzaamheden zijn uitbesteed, die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Schattingswijzigingen

Ultimate Forward Rate

DNB heeft per eind september 2012 de methodiek voor het vaststellen van de nominale rentetermijnstructuur aangepast. Hierbij gaat het om een aanpassing van de rentetermijnstructuur voor looptijden vanaf 20 jaar. Voor looptijden tot en met 20 jaar blijft de rente gelijk aan de driemaands gemiddelde rente. Voor looptijden vanaf 20 jaar wordt de rente zodanig aangepast dat deze toegroeit naar de zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR). Dit wordt gezien als een schattingswijziging. In onderstaand overzicht is het effect van de middeling en de UFR op de voorziening en de dekkingsgraad weergegeven.

	Op basis van de zuivere marktrente	Op basis van rentemiddeling en UFR
Voorziening voor pensioenverplichtingen	91.271	87.235
Dekkingsgraad	93,3%	97,6%

Overgang naar nieuwe overlevingstafel

Ultimo 2012 is overgegaan op de Prognosetafel AG 2012-2062. (Ultimo 2011: AG Prognosetafel 2010-2060). Deze schattingswijziging heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 0,7 miljoen.

Overgang naar nieuwe ervaringssterfte

Ultimo 2012 is ervaringssterfte gewijzigd. Ultimo 2011 werd de ervaringssterfte Towers Watson 2010 gehanteerd. Ultimo 2012 wordt een 'Hoog-Midden' ervaringssterfte gehanteerd. Deze schattingswijziging heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 1,3 miljoen.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Waardering

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op reële waarde. Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Zakelijke waarden

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

De reële waarde van niet beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen is bepaald naar de intrinsieke waarde, gebaseerd op marktwaarde van de onderliggende beleggingen.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebeoordeling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende markttrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waardingsmodellen.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als garantiecontracten worden gelijkgesteld aan de hiertegenover staande voorziening voor pensioenverplichtingen. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als kapitaalcontracten worden gewaardeerd voor de waarde van het verzekerde risico op basis van de grondslagen van het contract. Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Algemene reserve

Aan de algemene reserve wordt het saldo van baten en lasten toegevoegd c.q. onttrokken.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

De pensioenverplichtingen zijn gesteld op de contante waarde van kasstromen behorende bij de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten. De rentetoevoeging is gelijk aan de 1-jaars rente voor de technische voorzieningen voor risico fonds. Voor 2012 is deze gelijk aan 1,544%.

Rentevoet

Conform de rentetermijnstructuur per 31 december 2012 zoals gepubliceerd door DNB (inclusief UFR, gebaseerd op het driemaands-gemiddelde).

Overlevingstafels

AG-Prognosetafel 2012-2062. Deze tafels worden toegepast rekening houdend met ervaringssterfte, waarbij vanaf 2012 de ervaringssterfte 'Hoog-Midden' is gehanteerd.

Gezinssamenstelling

Alle mannelijke verzekerden zijn gehuwd verondersteld met een drie jaar jongere vrouw. Alle vrouwelijke verzekerden zijn gehuwd verondersteld en wel met een drie jaar oudere man. De veronderstelde gehuwdheidsfrequentie neemt na de pensioenleeftijd af volgens de relevante sterftetafels van de partner. De overschatting van de lasten, veroorzaakt door bovengenoemde onderstelling, laat toe een reservering achterwege te laten voor de verplichtingen voortvloeiende uit toekomstige wezenpensioenen. Voor de gepensioneerden wordt uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat.

Uitbetalingswijze

De betaling wordt verondersteld continu te geschieden.

Kosten

De voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten bedraagt 2% van de totale pensioenverplichting.

Overige technische voorziening

Indien deelnemers langer dan twee jaar ziek zijn kunnen ze arbeidsongeschikt verklaard worden. Bij de bepaling van de voorziening voor langdurig zieken wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard.

Voorziening pensioenverplichting voor risico deelnemers

Het spaarsaldo individueel pensioensparen (IPS) betreft het spaarsaldo van deelnemers die gebruik maken van het individuele pensioensparen zoals omschreven in artikel 17a van het pensioenreglement. Het spaarsaldo kan toenemen door individuele stortingen en afnemen als gevolg van uitgaande waardeoverdracht of pensionering van de desbetreffende deelnemer. Bij pensionering en einde deelnemerschap zal het aanwezige spaarsaldo worden omgezet in pensioenaanspraken van de deelnemer jegens het pensioenfonds. Aan het aanwezige spaarsaldo en eventuele stortingen/onttrekkingen wordt het behaalde fondsrendement toegevoegd.

Voorziening pensioenverplichting voor risico onderneming

Het spaarsaldo vroegpensioen-garantieregeling betreft het spaarsaldo van deelnemers die gebruik maken van de door de werkgever geboden garantieregeling bij invoering van het vroegpensioen per 1 januari 2000. Zolang de werknemer de met de werkgever

overeengekomen middelen beschikbaar stelt geeft de werkgever een garantie voor de hoogte van het vroegpensioen. Het pensioenfonds administreert en beheert de in deze regeling beschikbare middelen, echter de garantietoezegging ligt bij de werkgever. Het spaarsaldo kan toenemen door individuele stortingen en afnemen als gevolg van uitgaande waardeoverdracht of pensionering van de desbetreffende deelnemer. Bij pensionering zal worden bekeken of het aanwezige spaarsaldo voldoende is voor de toegezegde garantie. Indien dit niet het geval is zal de werkgever een aanvullende storting doen zodat de garantie vroegpensioenaanspraken bij het pensioenfonds kunnen worden ingekocht. Aan het aanwezige spaarsaldo en eventuele stortingen/onttrekkingen wordt het behaalde fondsrendement toegevoegd.

Resultaatbepaling

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de renteopbrengst verminderd met de kosten; bij de aandelen wordt hieronder verstaan het bruto-dividend verminderd met de kosten. De interesten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen, aandelen vastgoedmaatschappijen, obligaties en leningen op schuldbekentenis;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- valutaverschillen met betrekking tot deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties;
- derivaten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen

Categorie	Stand ultimo 2011	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2012
Zakelijke waarden						
Aandelen niet beursgenoteerd	2.621	44	0	0	-56	2.609
Aandelen beleggingsfondsen	21.273	2.640	-21.500	2.379	381	5.173
	23.894	2.684	-21.500	2.379	325	7.782
Vastrentende waarden						
Staatsobligaties	40.141	7.762	-13.936	803	2.690	37.460
Vastrentende beleggingsfondsen	8.705	48.009	-19.381	1.060	189	38.582
	48.846	55.771	-33.317	1.863	2.879	76.042
Derivaten						
Swaps	0	0	-38	38	131	131
Valutaderivaten	-479	685	0	-206	250	250
	-479	685	-38	-168	381	381
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	72.261	59.140	-54.855	4.074	3.585	84.205
Waarvan onder de passiva gepresenteerd						
Swaps	0					41
Derivaten	548					227
	548					268
Beleggingen aan activa zijde	72.809	59.140	-54.855	4.074	3.585	84.473

De niet beursgenoteerde beleggingen in het ABN Amro Converging Europe Investment Fund is daarentegen per 31 december 2012 tegen een benaderde marktwaarde gewaardeerd.

In vorenstaande beleggingen zijn ook de beleggingen opgenomen m.b.t. de spaarsaldi van de vroegpensioengarantieregeling (172) en het individuele pensioensparen (2). Aan deze spaarsaldi wordt het fondsrendement toegevoegd. Genoemde beleggingen voor risico van resp. werkgever en deelnemers zijn opgenomen in de totale beleggingen van het pensioenfonds omdat het technisch niet mogelijk is om deze beleggingen te splitsen.

De aan- en verkopen van derivaten zijn gesaldeerd.

Om een beter inzicht te geven in de beleggingen zijn de cijfers met betrekking tot de beleggingen in 2012 opgesteld volgens het lookthrough-principe. Onderstaande tabel geeft inzicht in de aansluiting met de balans en de risicoparagraaf.

	Stand ultimo 2012	Liquide middelen	Over- lopende intrest	Toepassen Look Through	Stand ultimo 2012 conform risico- paragraaf
Zakelijke waarden	7.782	-91	0	-2.609 ¹⁾	5.082
Vastrentende waarden	76.042	-1.146	747	0	75.643
Derivaten	381	0	41	0	422
Overige beleggingen	0	1.260	0	2.609	3.869
	84.205	23	788	0	85.016

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2012
Zakelijke waarden	2.709	2.464	2.609	7.782
Vastrentende waarden	76.042	0	0	76.042
Derivaten	0	381	0	381
Totaal belegd vermogen	78.751	2.845	2.609	84.205

1) Hierbij wordt opgemerkt dat private equity belegging buiten beschouwing is gelaten.

Onderstaande tabel laat de vergelijkende cijfers over 2011 zien:

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2011
Zakelijke waarden	0	21.273	2.621	23.894
Vastrentende waarden	40.169	8.677	0	48.846
Derivaten	0	-479	0	-479
Totaal belegd vermogen	40.169	29.471	2.621	72.261

	2012	2011
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen u.h.v. premie-afrekening	198	0
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	0	9
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend		
– Vastrentende waarden	747	846
– Derivaten	41	0
Subtotaal lopende intrest en nog te ontvangen dividend	788	846
Terugvorderbare dividendbelasting	1	406
Verzekeringsmaatschappijen	12	20
Vooruitbetaalde bedragen	186	13
Totaal vorderingen en overlopende activa	1.185	1.294

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan één jaar.

[3] Liquide middelen

State Street	23	113
ING Bank N.V.	184	208

207

321

Liquide middelen aangehouden bij de ING Bank N.V. staan ter vrije beschikking van het fonds.

De liquide middelen aangehouden bij State Street staan niet ter vrije beschikking.

Passiva	2012		2011	
[4] Stichtingskapitaal en reserves				
Stichtingskapitaal	0		0	
Algemene reserve				
Stand per 1 januari	-7.536		-1.422	
Saldobestemming boekjaar	5.438		-6.114	
Stand per 31 december	-2.098		-7.536	
Totaal eigen vermogen	-2.098		-7.536	
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	3.497	4,0%	3.282	4,1%
Het vereist eigen vermogen bedraagt	6.110	7,0%	9.884	12,2%
De dekkingsgraad is		97,6%		90,7%

De dekkingsgraad is 97,6%. Deze is vastgesteld als het eigen vermogen plus de technische voorzieningen te delen door de technische voorzieningen.

De berekening is als volgt:

$$(-2.098 + 87.235) / 87.235 \times 100\% = 97,6\%$$

In het eerste kwartaal van 2009 heeft het fonds een herstelplan ingediend bij DNB waaruit de maatregelen blijken die het fonds heeft genomen om op korte termijn te herstellen tot het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen en op lange termijn tot het vereist eigen vermogen. Het fonds heeft de voortgang van het herstelplan begin 2013 geëvalueerd. Hierbij is op basis van de dekkingsgraad per 31 december 2012 beoordeeld of de ontwikkeling nog conform het beoogde herstelplan is en zo niet, welke consequenties dat heeft.

Op basis van het ingediende kortetermijnherstelplan zou de dekkingsgraad per 31 december 2012 99,8% zijn geweest. Per 31 december 2012 blijkt de dekkingsgraad in werkelijkheid 97,6% te zijn. Dit betekent dat het fonds achter loopt op het herstelplan.

De werkgever heeft in maart 2012 een additionele storting ad. € 4,8 miljoen gedaan in het kader van het herstelplan.

	2012	2011
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds		
[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	80.808	72.972
Mutatie via staat van baten en lasten	6.394	7.836
Stand per 31 december	87.202	80.808
Ontwikkeling Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	80.808	72.972
Pensioenopbouw	894	1.050
Rentetoevoeging	1.235	933
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-3.356	-3.697
Toekomstige kosten	18	21
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-67	-67
Wijzigen marktrente	5.461	9.919
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	165	-323
Wijzigen grondslagen:		
– Overgang nieuwe overlevingstafels	745	0
– Overgang nieuwe ervaringssterfte	1.299	0
Stand per 31 december	87.202	80.808
De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt verdeeld over de categorieën:		
– Actieve deelnemers	1.158	20.439
– Gewezen deelnemers	39.210	17.962
– Pensioengerechtigden	46.834	42.407
	87.202	80.808
[6] Overige technische voorziening		
<i>Voorziening langdurig zieken</i>		
Stand per 1 januari	123	160
Mutatie via staat van baten en lasten	-90	-37
Stand per 31 december	33	123
Totaal technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	87.235	80.931

	2012	2011
[7] Voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico onderneming		
Spaarsaldo vroegpensioen-garantieregeling		
Stand per 1 januari	194	207
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	-49	-29
Rendement	27	16
Stand per 31 december	172	194
[8] Voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Spaarsaldo individueel pensioensparen		
Stand per 1 januari	101	96
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	-106	0
Rendement	7	5
Stand per 31 december	2	101
Alle voorzieningen hebben een looptijd > 1 jaar		
[9] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Derivaten	268	548
Belastingen en sociale premies	64	68
Administrateur	13	30
Beheerloon vermogensbeheerders	161	66
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	3	11
Nog te betalen bedragen	45	11
	554	734

Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten afgesloten met State Street, BlackRock en AZL. N.V. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen, zijnde het fonds en de sponsor, en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Een deel van de bestuurders neemt deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. hebben in 2012 geen bezoldiging ontvangen van het pensioenfonds.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2012 had Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten	2012	2011
[10] Beleggingsopbrengsten		
Directe beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	0	66
Zakelijke waarden	269	406
Vastrentende waarden	1.442	1.419
Derivaten	40	0
Subtotaal	1.751	1.891
Banken	1	1
Herverzekeraar	1	2
Totaal directe beleggingsopbrengsten	1.753	1.894
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	0	-376
Zakelijke waarden	2.379	-155
Vastrentende waarden	1.863	0
Derivaten	-168	98
Valutaverschillen	1	-145
	4.075	-578
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Zakelijke waarden	325	-928
Vastrentende waarden	2.879	4.411
Derivaten	381	-479
	3.585	3.004
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	7.660	2.426

	2012	2011
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-160	-131
Bewaarloon	-39	-23
Beleggingsadministratie	-44	-30
Totaal kosten vermogensbeheer	-243	-184
Doorbelast aan onderneming	108	15
Totaal kosten vermogensbeheer ten laste van het fonds	-135	-169
Totaal beleggingsopbrengsten	9.278	4.151
[11] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers	747	1.030
Extra storting werkgever (herstelplan)	4.797	0
Pensioenpremie werknemers	249	263
Inkoopsommen	38	2
Feitelijke premie	5.831	1.295
Bijdrage FVP regeling	0	2
	5.831	1.297
Voor de premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verwezen naar de Overige gegevens op pagina 71. De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.		
Kostendeekkende premie	1.125	1.385
Gedempte kostendeekkende premie	812	1.186
Premie met bijdrage aan herstel	1.048	-
Feitelijke premie	5.831	1.295
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	948	1.102
Opslag in stand houden vereist vermogen	116	174
Opslag voor uitvoeringskosten	61	109
	1.125	1.385

	2012	2011
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	669	933
Opslag in stand houden vereist vermogen	82	147
Opslag voor uitvoeringskosten	61	106
	812	1.186
De premie met bijdrage aan herstel is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	948	n.v.t.
Opslag in stand houden vereist vermogen	39	n.v.t.
Opslag voor uitvoeringskosten	61	n.v.t.
	1.048	n.v.t. ¹⁾
De feitelijke premie is hoger dan de gedempte kostendeekkende premie.		
De feitelijke premie is vastgesteld als een doorsneepremie ter grootte van 41,5% van de pensioengrondslag. Deze doorsneepremie is afgeleid van de gedempte kostendeekkende premie en is zodanig vastgesteld dat deze minimaal gelijk is aan de gedempte kostendeekkende premie.		
[12] Saldo van overdrachten van rechten	0	0
[13] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-2.697	-2.734
Partnerpensioen	-631	-578
Wezenpensioen	-2	-2
Subtotaal	-3.330	-3.314
Afkoopsommen	-20	-288
Totaal pensioenuitkeringen	-3.350	-3.602

1) Deze premie is in 2011 niet berekend omdat het pensioenfonds in 2011 gebruik heeft gemaakt van de adempauze.

	2012	2011
[14] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	-6.394	-7.836
[15] Mutatie overige technische voorziening voor risico pensioenfonds		
Voorziening langdurig zieken	90	37
[16] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico onderneming		
Spaarsaldo vroegpensioen-garantieregeling		
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	49	29
Rendement	-27	-16
	22	13
[17] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Spaarsaldo individueel pensioensparen		
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	106	0
Rendement	-7	-5
	99	-5
[18] Herverzekering		
Premies herverzekering	-12	-19
[19] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Totale kosten administratie	-462	-413
Doorbelast aan onderneming	335	258
Totale kosten administratie ten laste van pensioenfonds	-127	-155
De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn in 2012 grotendeels door de aangesloten ondernemingen betaald. Over 2012 is 335 (2011: 258) aan pensioenuitvoerings- en administratiekosten betaald door de aangesloten ondernemingen voor het pensioenfonds. Het bedrag van 335 is inclusief 21 accountantskosten. Deze kosten betreffen de controle van de jaarrekening.		
[20] Overige baten en lasten	1	5
Saldo van baten en lasten	5.438	-6.114

	2012	2011
Actuariële analyse van het saldo		
Wijziging rentetermijnstructuur	-5.461	-9.919
Beleggingsopbrengsten	8.009	3.197
Premies en koopsommen	4.823	83
Waardeoverdrachten	0	0
Uitkeringen	6	95
Sterfte	36	355
Arbeidsongeschiktheid	65	38
Overige verzekeringstechnische grondslagen	-88	-4
Toeslagverlening	1	0
Verzwarend actuariële grondslagen	-1.954	36
Overige mutaties technische voorzieningen	1	5
Totaal jaarresultaat	5.438	-6.114

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het Vereist eigen vermogen in het Actuarieel rapport is de risicoparagraaf met ingang van 2012 gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe) en wordt er rekening gehouden met recente ontwikkelingen zoals het gebruik van de UFR.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het Pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen.

Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig Eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode (standaardmodel) vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig Eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee of aan de pensioentoezeggingen kan worden voldaan. De berekeningen van het vereist eigen vermogen zijn met name van belang voor de premiestelling en de evaluatie van het herstelplan van het fonds. Het Eigen vermogen van het Pensioenfonds is per 31 december 2012 kleiner dan het Minimaal en Vereist eigen vermogen volgens het standaardmodel, waardoor het Pensioenfonds in een dekkings- en een reservetekort verkeert.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6. Naast de standaard risicocomponenten (S-componenten) is in de bepaling van het vereist eigen vermogen ook rekening gehouden met de volgende additionele risicocomponenten: actief risico en liquiditeitsrisico (voornoemde risico's worden verwerkt binnen de berekeningen van de S2 middels een extra verzwaring van de buffer) en concentratierisico (S8). Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van het maximum van de feitelijke en strategische beleggingsmix (2012: strategisch/ feitelijk 107,0%/106,7%; 2011: strategisch/ feitelijk 111,6%/112,2%).

	2012		2011	
	€	%	€	%
<i>Op basis van de feitelijke beleggingsmix</i>				
Renterisico (S1)	2.284	2,6	3.083	3,8
Zakelijke waarden risico (S2)	2.501	2,9	7.323	9,1
Valutarisico (S3)	1.579	1,8	20	0,0
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	2.188	2,5	2.037	2,5
Verzekeringstechnisch risico (S6)	2.820	3,2	2.800	3,5
Concentratierisico (S8)	1.452	1,7	0	0,0
Diversificatie-effect	-6.989	-8,0	-5.379	-6,7
Vereist eigen vermogen (feitelijk)	5.835	6,7	9.884	12,2

	2012		2011	
	€	%	€	%
<i>Op basis van de strategische beleggingsmix</i>				
Renterisico (S1)	2.485	2,8	2.513	3,1
Zakelijke waarden risico (S2)	2.814	3,2	7.009	8,7
Valutarisico (S3)	1.119	1,3	940	1,2
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	2.359	2,7	2.494	3,1
Verzekeringstechnisch risico (S6)	2.820	3,2	2.800	3,5
Concentratierisico (S8)	1.452	1,8	0	0,0
Diversificatie-effect	-6.939	-8,0	-6.375	-8,0
Vereist eigen vermogen (strategisch)	6.110	7,0	9.381	11,6
Aanwezige dekkingsgraad		97,6		90,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,0		104,1
Vereiste dekkingsgraad (feitelijk)		106,7		112,2
Vereiste dekkingsgraad (strategisch)		107,0		111,6

De dekkingsgraad wordt berekend door het totaal van de activa voor risico van het Pensioenfonds (minus de passiefposten Kortlopende schulden en overlopende passiva en Herververzekeringsdeel technische voorzieningen) te delen door de Voorziening pensioenverplichtingen (plus Overige technische voorzieningen). Het afgelopen jaar is deze, op grondslagen van het Pensioenfonds, toegenomen van 90,7% (2011) tot 97,6% (2012).

Renterisico

De waarde van de beleggingen in vastrentende waarden kan fluctueren als gevolg van de verandering in markttrentes. Vanaf 2007 worden ook de verplichtingen op markttrente gewaardeerd, waardoor de waarde van de verplichtingen eveneens fluctueert als gevolg van verandering in markttrentes.

Voor de bepaling van het rente- en het kredietrisico gelden sinds 1 januari 2010 verzwaarde regels van DNB. In plaats van gebruik te maken van een benaderingsmethodiek op basis van durations van verplichtingen en rentegevoelige beleggingen, dient nu een exacte berekening gemaakt te worden op basis van de daadwerkelijke kasstromen van zowel verplichtingen als rentegevoelige beleggingen.

Vanwege de mismatch tussen de looptijden van de rentegevoelige beleggingen enerzijds en de looptijden van de verplichtingen anderzijds, loopt een pensioenfonds renterisico. Het vereist eigen vermogen dat aangehouden dient te worden voor dit risico, noemen we de buffer voor het renterisico (S1). DNB heeft in haar standaardmodel renteschokken van de rentetermijnstructuur (rts) voorgeschreven die voor het pensioenfonds een nadelig scenario nabootsen vanwege de eerder genoemde mismatch tussen beleggingen en verplichtingen. Bij de exacte methodiek worden de jaarlijkse verwachte kasstromen van de verplichtingen en de rentegevoelige beleggingen en financieringsinstrumenten gewaardeerd tegen de rts en de rts waarin de rentescenario's (schokken) zijn verwerkt. Vervolgens worden de resulterende marktwaardeveranderingen van de activa en de passiva gesaldeerd. Het meest negatieve scenario (rentestijging versus rentedaling) wordt meegenomen in de berekening van de S1. Doordat bij de exacte methodiek wordt uitgegaan van de daadwerkelijke kasstromen van zowel de verplichtingen alsook van de rentegevoelige beleggingen, worden

de grootste tekortkomingen van de duration-methodiek overwonnen en wordt de gevoeligheid voor veranderingen in de rts beter gemeten.

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratie cijfers geven meer inzicht.

Duration van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 11,1 (2011: 16,2)

Duration van de pensioenverplichtingen 15,7 (2011: 15,9)

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	7.725		7.725	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	5.441		5.240	
Renterisico	2.284	1,6	2.485	1,8
Afdekkingspercentage (B/A)		69,7		67,8

Derivaten

Het renterisico is afgedekt door middel van renteswaps. Indien de waarde van de renteswaps met een tegenpartij méér dan € 0,5 miljoen (of een veelvoud daarvan) bedraagt, wordt met de betreffende tegenpartij collateral (onderpand) uitgewisseld. Dit geldt ook indien de waarde méér dan € 0,5 miljoen (of een veelvoud daarvan) negatief bedraagt. Het ongerealiseerd resultaat bedraagt € 0,1 miljoen. Omdat voor geen enkele tegenpartij sprake was van swapposities met een waarde van meer dan € 0,5 miljoen positief dan wel negatief, was ultimo 2012 geen sprake van ontvangen dan wel verstrekt collateral (onderpand). Derhalve is het afdekkingspercentage van de openstaande swapposities 0%. Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden niet verlengd: 11,1.

Met behulp van deze derivaten wordt het strategisch afdekkingspercentage vorm gegeven. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 70% van het renterisico van haar verplichtingen af. Het strategisch afdekkingspercentage volgens het beleggingsmandaat van 70% wijkt af van het strategisch afdekkingspercentage van 67,8% zoals in bovenstaande tabel te zien is. Het percentage van 67,8% is in lijn met het strategisch afdekkingspercentage welke gehanteerd is voor de berekening van het strategisch renterisico ten behoeve van het strategisch vereist eigen vermogen. Het percentage van 67,8% is becijferd op basis van de kasstromen van de verplichtingen en de exacte methodiek die geldt voor de becijfering van het renterisico binnen het vereist eigen vermogen. Dit percentage kan daardoor afwijken van het strategisch streefpercentage van 70%.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 2.284 (2,6%) en voor het strategisch renterisico 2.485 (2,8%) ultimo 2012.

Zakelijke waarden risico

Mogelijke waardedalingen van beleggingen voor het vastgoed en de aandelen zijn in het hiervoor genoemde standaardmodel begrepen. Hiervoor wordt een gedifferentieerde berekening naar categorieën van markten en beleggingen uitgevoerd. Ter zake van het zakelijke waarden risico worden risico-inschattingen aan de hand van de in de markt gebruikelijke risicoparameters gemaakt. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. Dit wordt gerealiseerd door te beleggen in beleggingsfondsen waarin de mix van beleggingen divers is. Het totale zakelijkewaardenrisico wordt berekend conform voorschrift, waarbij rekening wordt gehouden met een onderliggende correlatie tussen de verschillende zakelijkewaardencategorieën van 75%.

	2012		2011	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	2.760	54,3	21.273	89,0
Opkomende markten (Emerging markets)	2.322	45,7	0	0,0
Private equity, hedge funds en multimanagerfondsen	0	0,0	2.621	11,0
	5.082	100,0	23.894	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. Deze standaardschokken zijn verder opgehoogd om zodoende rekening te houden met de volgende additionele risicocomponenten: actief risico en liquiditeitsrisico. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico bedraagt 2.501 (2,9%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico 2.814 (3,2%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Sinds december 2012 was dat strategisch niet meer het geval vanwege af te wikkelen openstaande transacties was feitelijk wel nog sprake van afdekking ultimo 2012. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

Het valutarisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in vreemde valuta van 20%. Het valutarisico is het totale negatieve effect op de waarde van alle beleggingen als gevolg van dit scenario. Afdekking van het valutarisico vindt plaats via derivatencontracten.

	2012		2011	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden naar valuta na afdekking:</i>				
Euro	330	6,5	23.894	100,0
Amerikaanse dollar	1.891	37,2	0	0,0
Hongkong dollar	432	8,5	0	0,0
Britse pound sterling	336	6,6	0	0,0
Overige	2.093	41,2	0	0,0
	5.082	100,0	23.894	100,0

	2012		2011	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden naar valuta na afdekking:</i>				
Euro	59.390	78,5	49.692	100,0
Amerikaanse dollar	12.059	15,9	0	0,0
Britse pound sterling	3.640	4,8	0	0,0
Overige	554	0,8	0	0,0
	75.643	100,0	49.692	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. Het fonds hanteert voor deze afdekkingen van risico geen collateral (onderpand) vereisten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2012:

in duizenden euro	aankoop transacties	verkoop transacties	resultaat	uiterlijke einddatum
Euro	17.307	17.057	250	16 januari 2013
US dollar	12.707	12.707	0	16 januari 2013
Japanse yen	1.844	1.844	0	16 januari 2013
Britse Pound Sterling	2.283	2.283	0	16 januari 2013
	34.141	33.891	250	

Indien de afrekening van deze transacties op 31 december 2012 zou hebben plaatsgevonden dan zou het af te rekenen bedrag € 0,25 miljoen hoger uitvallen dan overeengekomen (ongerealiseerde resultaat van € 0,25 miljoen).

Strategisch dekt het fonds 0% van haar niet-euro beleggingen af.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 1.579 (1,8%) en voor het strategisch valuta risico 1.119 (1,3%).

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen en hoeft daarom geen buffers hiervoor aan te houden.

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan gemeten worden aan de hand van de creditspread. De gewogen gemiddelde credit spread van de rentegevoelige beleggingen van het fonds is 0,61%. Een andere indicator voor het aanwezige kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille van het fonds is de rating afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2012		2011	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	27.164	35,9	38.333	77,1
AA	14.106	18,6	8.677	17,5
A	12.187	16,1	2.654	5,3
BBB	18.659	24,7	0	0,0
Lager dan BBB	1.416	1,9	0	0,0
Cash	0	0,0	0	0,0
Geen rating	2.111 ¹⁾	2,8	28	0,1
	75.643	100,0	49.692	100,0

	2012		2011	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	0	0,0	28	0,1
Resterende looptijd <> 5 jaar	37.436	49,5	8.677	17,5
Resterende looptijd >= 5 jaar	38.207	50,5	40.987	82,4
	75.643	100,0	49.692	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd voor de rentegevoelige beleggingen die een creditspread groter dan 0% hebben. De creditspread wordt bepaald op basis van de rentegevoelige kasstromen van het fonds. Afgaande op de hierboven genoemde creditspread resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 2.188 (2,5%) en voor het strategisch kredietrisico van 2.359 (2,7%).

Verzekeringstechnisch risico (actuarieel risico)

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat

1) Deze bestaat uit:

- Euro Liquiditeiten Fonds: 593
- Euro Corporate Bonds: 811
- Global Corporate Bonds: 707

het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 2.820 (3,2%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico eveneens 2.820 (3,2%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2012		2011	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Europa	858	16,9	0	0,0
Noord-Amerika	1.383	27,2	0	0,0
Japan	195	3,8	0	0,0
Pacific exclusief Japan	324	6,4	0	0,0
Emerging markets	2.322	45,7	0	0,0
Private equity, hedge funds en multimanagerfondsen	0	0,0	23.894	100,0
	5.082	100,0	23.894	100,0

	2012		2011	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	61.477	81,3	49.692	100,0
Noord-Amerika	11.519	15,2	0	0,0
Japan	52	0,1	0	0,0
Pacific exclusief Japan	806	1,1	0	0,0
Emerging markets	1.386	1,8	0	0,0
Overig	403	0,5	0	0,0
	75.643	100,0	49.692	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde debiteur groter dan 2% van de totale activa.

	2012		2011	
	€	%	€	%
Staatsobligaties Frankrijk	10.844	12,7	13.190	17,7
Staatsobligaties Duitsland	9.432	11,0	15.039	20,2
Euro Credit Portfolio Fund	0	0,0	8.677	11,7
Staatsobligaties Nederland	12.846	15,0	7.167	9,6
Europese Investeringsbank	0	0,0	2.937	4,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in Henkel Nederland B.V. en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor concentratierisico (S8) becijferd voor de grootste concentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille. Het betreffen hier landenconcentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille die meer dan 2% van de totale marktwaarde in beslag nemen. De buffer voor het feitelijk concentratierisico bedraagt 1.452 (1,7%) en voor het strategisch concentratierisico risico 1.452 (1,7%).

Nieuwegein, 12 juni 2013

Het Bestuur

W.F.E. Klaassen

A. Benschop

C.G. Knibbe

D. Wetzold

H.M.E. Janssen

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Nog voordat het bestuur het formele verzoek aan de werkgever had gericht, heeft Henkel Nederland B.V. begin 2013 uit eigen beweging een storting van € 8 miljoen aan het pensioenfonds gedaan. Hierdoor is de dekkingsgraad van het pensioenfonds met circa 9 procentpunt gestegen. Op grond daarvan heeft het bestuur bij de evaluatie van het herstelplan dan ook geen voorgenomen kortingsbesluit hoeven te nemen. Hierdoor is de financiële positie van het pensioenfonds begin 2013 aanzienlijk verbeterd. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2013 bedroeg de DNB dekkingsgraad 107,3%. De stijging ten opzichte van de dekkingsgraad ultimo 2012 werd vooral veroorzaakt door de genoemde extra storting. Ook de ontwikkeling van de beleggingen en de daling van de waarde van de pensioenverplichtingen droegen in positieve zin bij.

Het bestuur zal de ontwikkeling van de dekkingsgraad uiteraard nauwgezet blijven volgen. Verder zal in 2013 aandacht worden geschonken aan de laatste noodzakelijke aanpassingen van de fondsdocumenten naar aanleiding van de beëindiging van de uitgevoerde pensioenregeling per 1 augustus 2012. Een ander belangrijk aandachtspunt voor het bestuur wordt gevormd door het verkennen van de toekomst van het fonds en het zorg dragen voor een goede voorbereiding op een eventuele toekomstige liquidatie van het pensioenfonds.

Premiebeleid

Het fonds is per 12 augustus 2012 gesloten voor nieuwe opbouw. Per 1 augustus 2012 wordt er dus geen premie meer geïnd.

Toeslagbeleid

Indien het aanwezige vermogen zich onder of nauwelijks op of boven het vereiste niveau bevindt, zal er een terughoudend beleid met betrekking tot het verlenen van toeslagen worden gevoerd. Het bestuur houdt daarbij in beginsel de volgende beleidsregel aan:

<i>Hoogte dekkingsgraad</i>	<i>Hoogte toeslagen</i>
Dekkingsgraad lager dan 110%	Geen toeslag
Dekkingsgraad tussen 110% en 120%	Gedeeltelijke toeslagverlening (lineaire interpolatie), voor zover dekkingsgraad niet daalt beneden 110%
Dekkingsgraad hoger dan dan 120%	Volledige toeslagverlening, voor zover dekkingsgraad niet daalt beneden 120%
Dekkingsgraad hoger dan 135%	Volledige toeslagverlening en inhaal toeslagenachter stand over de direct voorafgaande periode van vijf jaar. Inhaaltoeslagverlening voorzover dekkingsgraad niet daalt beneden 135%

Deze beleidsregel is een richtlijn. Het bestuur kan op basis van andere overwegingen hiervan afwijken. Het beleid is erop gericht om op de lange termijn 40% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Resultaatbestemming

Bepalingen omtrent de resultaatbestemming In de statuten en ABTN is geen bepaling opgenomen over de wijze waarop het resultaat moet worden verdeeld.

Resultaat verdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2012 geheel toe te voegen aan de algemene reserve.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2012.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een dekkingstekort. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131, 132 en 133.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. is naar mijn mening slecht vanwege het geconstateerde dekkingstekort.

Amstelveen, 12 juni 2013

drs. W. Hoekert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening over 2012 van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. te Nieuwegein gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2012, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht over 2012 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Henkel Nederland B.V. per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 12 juni 2013

KPMG Accountants N.V.

A.J.H. Reijns

Bijlagen

Begrippenlijst

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. De ABTN (ook wel bedrijfsplan genoemd) gaat nader in op de organisatie van het fonds, de inhoud van de pensioenregeling, de financiële opzet waaronder grondslagen, het beleidskader (premie-, toeslag- en beleggingsbeleid) en de sturingsmiddelen, de hoofdlijnen van het interne risicobeheersingssysteem alsmede de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst.

Accounting standaarden

Raamwerk van verslaggevingsregels voor het opstellen van een jaarrekening en jaarverslag. Met ingang van het verslagjaar 2005 moeten alle beursgenoteerde ondernemingen, banken en verzekeringsmaatschappijen hun geconsolideerde jaarrekening volledig inrichten op basis van International Accounting Standards (IAS), door de IAS Board omgedoopt in International Financial Reporting Standards (IFRS). Het doel van IFRS is om de transparantie en internationale vergelijkbaarheid van de externe financiële verslaggeving te verbeteren. Niet beursgenoteerde rechtspersonen hebben de keuze om of IFRS toe te passen, of de Nederlandse Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Actuariële grondslagen

Dit zijn de veronderstellingen die de actuaris gebruikt bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen en de pensioenpremie. Deze veronderstellingen hebben onder meer betrekking op de gehanteerde rekenrente, de kansstelsels en de kostenopslagen.

Actuaris

Een actuaris combineert economische en wiskundige technieken ten behoeve van de vaststelling van de benodigde koopsommen of premies en de verplichtingen van het fonds (vaststelling voorziening pensioenverplichtingen). Tevens verricht de actuaris risicoanalyses en studies met betrekking tot het afstemmen van verplichtingen en beleggingen.

ALM

Deze studie geeft inzicht in de toekomstige ontwikkelingen van een pensioenfonds en biedt een pensioenfondsbestuur de mogelijkheid diverse beleidsvariabelen (zoals beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid) in hun onderlinge samenhang te evalueren.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals zakelijke en vastrentende waarden.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld. 72

Beurskoers

Marktprijs van een aandeel, obligatie of andere waardepapieren.

Contante waarde

De waarde die op dit moment aanwezig moet zijn om, rekening houdend met renteaangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, toekomstige pensioenbetalingen te kunnen verrichten.

Continuïteitanalyse

Analyse in het kader van het FTK waarbij de financiële opzet en positie van het pensioenfonds voor de lange termijn wordt beoordeeld. Bij de continuïteitsanalyse wordt onder andere rekening gehouden met toekomstige pensioenopbouw en premie-inkomsten. De analyse heeft hiermee een lange termijn karakter. Ook andere variabelen zoals het beleggingsbeleid en het bijbehorende risicomanagement, het toeslagbeleid, het wijzigen van de beleggingsportefeuille, etc wordt hierin betrokken. Er kan worden geanalyseerd of er inconsistentie is tussen de financiering, het toeslag- en het beleggingsbeleid. Op grond van de Regeling Pensioenwet moet in de communicatie aangegeven worden welke lange termijnverwachting blijkt uit de continuïteitsanalyse met betrekking tot een eventueel (voorwaardelijk) toegezegde toeslagverlening. Dit wordt gedaan door middel van het toeslagenlabel.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad is de verhouding tussen het aanwezig vermogen en de verplichtingen van het fonds, uitgedrukt in een percentage.

Er is sprake van onderdekking als het aanwezig vermogen minder bedraagt dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Er is sprake van een reservetekort als het aanwezig vermogen minder bedraagt dan het vereist eigen vermogen. Het vereist eigen vermogen wordt zodanig vastgesteld dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het aanwezige vermogen van het fonds binnen een periode van een jaar minder bedraagt dan de som van de (nominale) voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening en de voorziening overgenomen verplichtingen uittredingsregelingen. Het vereist eigen vermogen wordt door de actuaris van het fonds vastgesteld met behulp van de door de DNB vastgestelde standaardmethode, ook wel aangeduid met de 'wortelformule'.

De Nederlandsche Bank

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioenwet bewaakt.

Derivaten

Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende activa, referentieprijzen of indices. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten en rente- en valutaswaps.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: huur-, dividend- en renteopbrengsten van de beleggingen.

Duration

Aanduiding van de koersgevoeligheid van vastrentende waarden als gevolg van veranderingen in de rentestand.

Daarbij geldt: hoe langer de looptijd van een obligatie, hoe gevoeliger de koers van die obligatie voor renteveranderingen. Indien men een daling van de rente verwacht is het profijtelijk een obligatie met een zo lang mogelijke duration te kopen, aangezien de koers daarvan het meest zal oplopen.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Benaming van het nieuwe toezichtregime dat vanaf 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. Het Financieel Toetsingskader (FTK) heeft de Actuariële Principes Pensioenfondsen (APP) vervangen. Het FTK is opgenomen in de op 1-1-2007 in werking getreden Pensioenwet.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat de AOW geacht wordt hierover pensioen te verlenen. Dit bedrag is veelal afgeleid van de uitkeringen krachtens de AOW en wordt dan 'franchise' genoemd.

FVP-bijdragen

Bijdragen die een pensioenfonds onder bepaalde voorwaarden kan ontvangen voor gewezen deelnemers die onvrijwillig werkloos zijn geworden. Deze bijdragen worden aangewend voor de aankoop van (extra) pensioenaanspraken conform de zogenaamde FVP-regeling van de Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering. De FVP-regeling is in principe bedoeld voor de opbouw van pensioenaanspraken tijdens de werkloosheidsperiode van onvrijwillige werkloze werknemers van 40 jaar en ouder. De instroom van werklozen in deze Stichting wordt beëindigd per 1 januari 2011.

Gedragscode

De gedragscode bevat voorschriften voor bestuurders en eventuele medewerkers van het pensioenfonds ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige, vertrouwelijk informatie. Deze informatie betreft voor een belangrijk deel de beleggingstransacties namens het fonds.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijden- en invaliditeitsrisico's van deelnemers.

Indexatie

Een nadere toelichting is opgenomen in het begrip 'toeslag'.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

ISAE 3402-rapportage

Een ISAE 3402-rapportage is een audit, uitgevoerd door een auditor naar de opzet, het bestaan en de werking van interne controlemaatregelen bij een uitvoeringsorganisatie. Een ISAE 3402-rapportage kan de uitbestedende partij en de onafhankelijke accountants helpen meer zekerheid te verkrijgen met betrekking tot de effectiviteit van de controlemaatregelen van de uitvoeringsorganisatie. De ISAE 3402-rapportage omvat alle processen die de financiële jaarrekening van een pensioenfonds raken.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loontontwikkeling.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Nabestaandenpensioen

Verzamelnaam voor weduwe-, weduwnaars- en partnerpensioen, en wezenpensioen.

Nominaal pensioencontract

Een pensioencontract dat (behoudens mogelijke kortingen) een harde toezegging vormt voor een nominaal (niet voor inflatie gecorrigeerd) pensioenbedrag.

Ouderdomspensioen

Pensioen, bestemd voor de financiële verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

Overlevingstafel

Zie het begrip sterftetafel.

Over-/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Overrente

Het positieve verschil tussen het rendement van het fonds en de rekenrente.

Paritair

Evenwichtige stemverhoudingen tussen de werknemers- en werkgeversgeleding die samen het bestuur van een pensioenfonds vormen.

Partnerpensioen

Pensioen dat wordt uitgekeerd aan de (huwelijks) partner en eventuele ex-partner na het overlijden van de deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende salaris minus de franchise.

Pensioenregister

Een register dat het burgers mogelijk maakt om via één ingang een totaaloverzicht te krijgen van alle bij pensioenfondsen en pensioenverzekeraars in collectieve regelingen opgebouwde pensioenaanspraken alsmede de AOW-uitkering. Het register laat bovendien zien waar het pensioen is opgebouwd en waar de burger terecht kan voor meer informatie. De bedoeling is dat in de toekomst ook derde pijler producten (levensverzekeringen gericht op pensioen) zichtbaar worden in het pensioenregister. Het pensioenregister is inmiddels operationeel..

Pension Fund Governance

De manier waarop het pensioenfonds is georganiseerd (structuur) en de verantwoordelijkheden worden uitgevoerd (processen). In het kader van Pension Fund Governance heeft eerst de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) en later de Stichting van de Arbeid aanbevelingen gedaan voor goed pensioenfondsbestuur. Deze waarborging voor goed bestuur (principes voor goed pensioenfondsbestuur) is verankerd in de op 1 januari 2007 in werking getreden Pensioenwet.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premieovereenkomst

Een premieovereenkomst is een overeenkomst tussen werkgever en werknemer waarbij primair een afspraak wordt gemaakt over de hoogte van de premie die periodiek ten behoeve van pensioen beschikbaar wordt gesteld.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdoms- en (eventueel) nabestaandenpensioen. Een andere vorm van premievrije aanspraak is het bijzonder partnerpensioen dat de gewezen partner ontvangt bij scheiding/einde partnerschap.

Principes voor goed pensioenfondsbestuur

Aanbevelingen van de Stichting van de Arbeid voor de besturen van pensioenfondsen om te komen tot goed pensioenfondsbestuur. De principes voor goed pensioenfondsbestuur zijn verankerd in de Pensioenwet en hebben betrekking op de onderdelen: zorgvuldig bestuur, transparantie, openheid en communicatie, deskundigheid en functioneren van het bestuur, verantwoording alsmede intern toezicht.

Reëel pensioencontract

Een pensioencontract met een zachte (onzekere) toezegging voor een pensioenbedrag dat gecorrigeerd wordt voor een bepaalde prijs- of looninflatie. De toezegging beweegt mee met schommelingen op de financiële markten en in de levensverwachting en kan daardoor hoger, maar ook lager worden.

Reële waarde

De reële waarde is voor beleggingen waarvoor dagelijks openbare prijzen worden vastgesteld, zoals aandelen en obligaties, de beurswaarde. Voor andere vastrentende waarden, zoals onderhandse leningen en hypotheekleningen, wordt de reële waarde benaderd als de contante waarde van de toekomstige netto kasstromen. Als reële waarde van de beleggingen in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen wordt de intrinsieke waarde gehanteerd. Voor direct onroerend goed wordt de taxatiewaarde als reële waarde gehanteerd.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur, of yield curve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds. Een normale rentetermijnstructuur heeft een stijgend verloop. Als iemand zijn geld voor een langere periode uitleent, eist hij normaliter een hogere vergoeding dan bij een lening over een korte termijn.

Risicoherverzekering

Het herverzekeren door een pensioenfonds van bepaalde risico's die dat pensioenfonds niet zelf op een verantwoorde wijze kan dekken. Hierbij gaat het vooral om risico's die betrekking hebben op overlijden en arbeidsongeschiktheid. Zie ook: herverzekering.

Solvabiliteit

Het vermogen om (op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Zie ook het begrip dekkingsgraad.

Sterftetafels

Geven aan wat de levens- en sterftetekansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland, afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioen of een aanspraak op pensioen, welke is gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven regeling, dan wel op incidentele basis wordt verleend.

Totaal rendement

Het totaal rendement (total return) van een belegging is samengesteld uit de koerswinst of het koersverlies (indirecte beleggingsopbrengsten) over de beschouwde periode, terwijl de directe beleggingsopbrengsten (dividend, rente, huur en dergelijke uitkeringen) meteen worden herbelegd en tijdsgewogen in het totaal rendement worden meegenomen. Het totaal rendement wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het tijdsgewogen gemiddeld belegd vermogen.

Uitvoeringsovereenkomst

Overeenkomst tussen de werkgever en het pensioenfonds omtrent de uitvoering en financiering van de pensioenovereenkomst. In de uitvoeringsovereenkomst is onder meer vastgelegd: de wijze waarop en de termijnen waarin de verschuldigde premie moet worden voldaan, de uitgangspunten en procedures met betrekking tot de besluitvorming over vermogenstekorten en vermogenoverschotten dan wel winstdeling, de voorwaarden waaronder toeslagverlening plaatsvindt, de procedures bij het niet nakomen van de premiebetalingsverplichting door de werkgever; en de wijze waarop de premie wordt vastgesteld en het betalingsvoorbehoud van de werkgever.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Het format van het pensioenoverzicht waarin de uitkeringen bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid eenduidig wordt gepresenteerd. De bedoeling is dat alle pensioenuitvoerders hetzelfde format hanteren waardoor de pensioenoverzichten eenvoudig naast elkaar te leggen zijn en de (gewezen) deelnemers de bedragen uit de verschillende pensioenoverzichten bij elkaar op kunnen tellen en een duidelijk beeld van de financiële situatie bij pensionering krijgen.

Valutarisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen.

Valutatermijncontracten

Dit is een contract voor het afdekken van valutarisico. In dit contract wordt vooraf afgesproken tegen welke prijs en op welke datum de valutapositionen worden verrekend.

Vastrentende waarden

Beleggingen met een vaste looptijd en een overeengekomen plan van rente en aflossing, zoals obligaties. Andere vormen van vastrentende waarden zijn onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Verantwoordingsorgaan

Orgaan waaraan het bestuur van het pensioenfonds jaarlijks verantwoording moet afleggen. In dit orgaan zijn de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de financieel betrokken werkgever(s) vertegenwoordigd.

Vereist eigen vermogen

Een pensioenfonds dient extra vermogen als solvabiliteitsbuffer aan te houden om met 97½% zekerheid te voorkomen dat binnen een jaar onderdekking optreedt ten opzichte van de technische voorzieningen. In de Pensioenwet wordt dit extra vermogen het vereist eigen vermogen genoemd. De hoogte van dit vereist eigen vermogen verschilt per pensioenfonds en is onder andere afhankelijk van de beleggingsrisico's die een fonds loopt. De hoogte van het vereist eigen vermogen wordt berekend met behulp van een standaardmodel in het kader van de wettelijk verplichte solvabiliteitstoets.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaris de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevensrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het nabestaandenpensioen loopt het fonds een kortlevensrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Visitatiecommissie

De commissie die tenminste een keer in de drie jaar het functioneren van het bestuur zal beoordelen. Deze commissie wordt benoemd door het bestuur en bestaat tenminste uit drie onafhankelijke deskundigen.

Wezenpensioen

Een tijdelijke uitkering die wordt uitgekeerd aan de kinderen (tot een bepaalde leeftijd) na het overlijden van de (aspirant) deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde.

Zakelijke waarden

Aandelen en onroerende zaken. Onder onroerende zaken wordt verstaan beleggingen in onroerend goed, zoals kantoren, winkels en woningen. Deze kunnen zowel op directe wijze geschieden als op indirecte wijze door belegging in op dat terrein gespecialiseerde al dan niet beursgenoteerde beleggingsfondsen.